yeni tiyatro

ISSN: 1307 - 6965
www.yenitiyatrodergisi.com

Nisan 2021
Sayı: 138
Fiyatı: 15 TL / **Taahhütlü fiyatı:** 20 TL

Yayın Türü: Yerel Süreli
İmtiyaz Sahibi: Ömer Göktaş
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü ve Genel Yayın Yönetmeni:
Erbil Göktaş

Hakem Kurulu:
Prof. Dr. Semih Çelenk, Prof. Dr. Ayşe Didem Uslu, Prof. Dr. Sema Göktaş, Prof. Dr. Erhan Tuna, Dr. Öğr. Üy. Erbil Göktaş, Doç. Dr. Funda Özşener, Dr. Öğr. Üy. Gülayşe Temeltaş

Yayın Kurulu:
Erbil Göktaş, Sema Göktaş, Funda Özşener, Ufuk Aşar, Alpay Ekler, Erhan Tuna, Turgay Yıldıran, Yetkin Yüksel, Mete Çubukçu, Gülçin Üstüntaş, Avaşin Yorulmaz, Ceren Olpak, Mustafa İri, Seray Gözler

Hukuk Danışmanı:
Av. Hülya Göktaş

Reklam Direktörü:
Mustafa İri
Telefon: +90 534 656 45 03

Organizasyon Direktörü:
Dalya Uçankuş
Telefon: +90 538 970 4639

Yurtiçi Temsilcilikler:
Adana: Mustafa Bal, **Ankara**: Mahmut Topçu, **Antalya**: Hasan Kollez, **Aydın**: Emel Selek, **Bartın**: Zafer Gecegörür, **Bitlis**: Gökmen Okdayan **Bursa**: Nergiz Acar, **Çorum**: Mustafa Taşkıran, **Erzurum**: Selim Cinisli, **Eskişehir**: Güney Merve Uysal, **Gaziantep**: İbrahim Yılmaz, **İzmir**: Hayrettin Filiz, **Karadeniz**: Umut Şahin, Erdal Karakurt, **Kayseri**: Hülya Göktaş, **Kocaeli**: Yetkin Yüksel, **Kütahya**: İbrahim Vehbi Atabay, **Muğla**: Nafize Çetin, **Mersin**: Mustafa İri, **Ordu**: Yasin Akyüz, **Sakarya**: Kadir Akbulut, **Uşak:** Murat Çubukçu, **Van**: Sabri Şenol

Yurtdışı Temsilcilikler:
Almanya: Şener Bağ, **Avustralya**: Tommy Murphy, **Fransa**: Georges Daniel (Coşkun Tunçtan), **Hollanda**: Şaban Ol, **İngiltere**: Meral Karamuk Uğurşan, **İsviçre**: Elmas Uzun, **Kanada-ABD**: Mahmut Şenol, **Litvanya**: Simona Orinska, **Romanya**: Cristina Modrenau, **Ukrayna**: Özgür Kısır, **Yunanistan**: Evdokimos Tsolakidis

Dizgi:
Muhammed Furkan Altınkaynak

Fotoğraf Editörü:
Yavuz Yılmaz
Bora Elber

Yeni Tiyatro Dergisi:
Kemalpaşa Mah. Cumhuriyet Cad. No: 66, Petan İşhanı, Kat: 2/11, İzmit/Kocaeli

İletişim:
Telefon: 0 216 334 89 75 / 0533 552 76 09
E-posta: erbilgoktas@hotmail.com
İcadiye Mah. Sofracı Sok. 8/8 Kuzguncuk-Üsküdar-İstanbul

Baskı:
Deren Matbaacılık
Organize Sanayi Bölgesi, Orkide Caddesi, No: 9 Beylikdüzü/İstanbul
Tel: 0 212 875 48 86-87

İÇINDEKILER

Sunuş/2
Özel Sektörün, Bankaların Sanata ve Tiyatroya Katkıları?!
Erbil Göktaş

Eleştiri/3
Bir Vicdan Hesaplaşması: Sinkaf
Berna Balkaya

Haber/4
Handan Uran Ertuğrul Son Yolculuğuna Uğurlandı

Haber/6
İBB Şehir Tiyatroları Dünya Tiyatro Gününü "Melek" ve "Benim Güzel Pabuçlarım" Oyunlarıyla Kutladı

Söyleşi/7
Ufuk Aşar ile...
Erbil Göktaş

Makale/10
Ergenlerde Zorbalıkla Etkili Başa Çıkma Becerilerinde Psikodrama Etkisi
Emel Erkıral
Dr. Öğr. Üyesi Güliz Kolburan

Makale/19
Mehmet Sırrı Sanlı'nın Hayatı ve Yazı Serüveni
Aynur Seren

İzlenim/26
İstanbul'da Gönüllerin Akın Ettiği Tiyatro 'Kağıthane Halk Eğitim Merkezi Tiyatro Ekibi'
Dalya Uçankuş

Deneme/28
Sahur ve Dolma
İbrahim Vehbi Atabay

Haber/32
'Bizim Yunus' Perdelerini Canlı Yayında Açacak

ÖZEL SEKTÖRÜN, BANKALARIN SANATA VE TİYATROYA KATKILARI?!

ERBİL GÖKTAŞ

Herkes, hepimiz çok zor koşullardan geçiyoruz.

Bir yılı aşkın süredir yaşamlarımızı etkisi altına almış olan pandemi süreci tam bitecek derken, üçüncü aşamasına geçti. Bu koşullarda iyi kötü prova yapıp pandemi biter de oyunlarımıza döneriz diye düşünen tiyatrocuların umudu bayram sonrasına kaldı. Bu arada birikimi olmayanlar, ekonomik açıdan zor koşullarda mücadele eden tiyatrocular sahnelerini kapatmak zorunda kaldılar.

Bu zor koşulların aşılması için gerek Kültür Bakanlığı gerek İstanbul Büyükşehir Belediyesi oyunları bir şekilde satın alarak tiyatroculara destek sundular. Oyunların gerek mesafeli olarak sahnelenmesi gerek dijital ortama aktarılması biçiminde gelişen destek girişimleri elbette önemlidir. Buna tüm Türkiye'de birkaç belediye daha katıldı. Ancak burada belirtmeliyiz ki tiyatroya ilgi duyan çoğu belediye bu konuda bir çalışma yapıp proje geliştiremediler. Hele bu süreçte özel sektör hiç ortalarda görünmedi, sanki bu ülkenin bir özel sektörü yokmuş hissiyatı herkesin, tüm tiyatrocuların içine işleyen çok önemli bir gerçek olarak hafızalara kazındı. Geçmişte kültüre sanata tiyatroya destek vermiş, tiyatrolar kurmuş, sahneler açmış bankaların hiç birisi bu süreçte taşın altına elini sokmadı. Oysa başta İstanbul olmak üzere diğer kentlerdeki 200 özel tiyatroya destek sunmak onlar için çok külfetli bir iş değildi, bu durum tabii ki herkesi çok üzdü. Yine geç kalınmış sayılmaz, gerek özel sektör, bu alanda etkinlik gösteren önemli kuruluşlar ve bankalar ülkelerinin geleceği olan sanatçılarla iş birliğine girmelidirler. Sanata, tiyatroya yatırım yapmayan, destek vermeyen bir burjuvazi düşünülebilir mi? Batı, Avrupa bu işi daha Rönesans'ta 16. Yüzyılda çözdü. Shakespere'in, Marlowe'un, Cervantes'in, Lope de Vega'nın Calderon'un, Moliere'in 16., 17. Yüzyılın ortamında ortaya çıkmaları palazlanan burjuva sınıfının sanata, felsefeye, tiyatroya, bilime verdiği önemin ve desteğin sonucudur. Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk de yaklaşık 100 yıl önce yeni bir devlet kurarken kültürün ve sanatın öneminin farkındaydı. Herkes hemen Atatürk'ün bu konudaki veciz sözlerini bilir, en azından duymuştur ama bilmezlikten gelir, duymamış gibi yapar. Atatürk'ün oluşturduğu koşullarda ve onun desteğiyle sermaye birikimi yapanlar, nedense bu birikimlerinin milyonda birini bile sanata, tiyatroya ayırmayı düşünmez; Atatürk'ün "tiyatro, bir memleketin kültür seviyesinin aynasıdır" sözünü hiç söylememiş gibi davranır. 100 yıldır, kültüre sanata destek vermeyen, sponsor olmayan burjuva sınıfının, yani özel sektör ve bankaların en azından bu dönemde bir nebze de olsa sanatı ve tiyatroları desteklemelerinin gerekliliği ortadadır ve elzemdir. Bu söylediklerimin yapılmasından kazanacak olan ülkemiz ve onun olanaklarından sonsuzca yararlanan burjuva sınıfı olacaktır.

Evet, burjuva sınıfını kültüre, sanata, tiyatroya destek vermeye davet ediyorum. Sadece bu pandemi sürecinin aşılmasında değil, daha sonra da ve her zaman…

Sanatın ve tiyatronun soylu yolunda çalışanlara, destek olanlara binlerce selam gönderirken, bu günlerden eskisinden daha güçlü çıkabilmeyi diliyorum. Unutmayalım ki, "dünyayı güzellik kurtaracak"; tüm güzelliklere de selam olsun!...

BİR VİCDAN HESAPLAŞMASI: SİNKAF

BERNA BALKAYA

Geçen sayıdaki yazımda tiyatronun fiziksel halini ne kadar çok özlediğimden bahsetmiştim hatırlarsanız. Evrene bir mesaj olarak gitmiş olacak ki bu isteğim çevrimiçi oyun izlemeye biraz ara verdirecek ve fiziksel tiyatro deneyimine yeniden kavuşacağım bir oyunu salonda izlememe vesile oldu. Elbette pandemi önlemleri eşliğinde...

Erdinç Doğancı'nın yazdığı ve yönettiği "Sinkaf" oyunu bir doktorun yirmi sene önce eski garajına terk ettiği vicdanıyla yüzleşmesini konu alıyor. İnsanlar arasında hızla yayılan ölümcül bir hastalığın ortaya çıkması, doktorun sonunu getirecektir. Bu hastalığa yakalanan doktor saklanmak için en güvenli yer olarak eski garajını görecektir ve o noktada vicdanıyla olan muhasebesi de başlayacaktır.

Oyunun, konusu itibariyle pandemiye denk gelmiş olması da aslında oyunu izledikten sonra izleyicinin kendisiyle bir vicdan muhakemesine girmesini sağlıyor. Metini zaman zaman çok didaktik bulmama rağmen beğendiğimi ve güçlü bulduğumu söyleyebilirim. Oyun boyunca kişinin kendini eleştirmesine ve gerçeklerle yüzleşmesine sebep olan metin, oyun bittikten sonra bile sizi kendinizle yüzleşme konusunda devam etmeye zorluyor. 70 dakika süren tek perdelik oyun, sizi olduğunuz yerden alıyor ve bambaşka bir dünyanın kapısını aralıyor. Metin ile ilgili tek değiştirmek istediğim durum ise vicdanı bir oyuncunun oynuyor oluşuydu. Sahnede daha soyut ilerleyen bir savaş izleseydik daha mı iyi olurdu diye düşünmeden edemedim.

Bahsetmeden geçemeyeceğim bir diğer konu ise Pınar Palaska'nın şahane oyunculuğu. Oyunun başından sonuna değin bizlere muazzam bir oyunculuk izletti. Doktorun vicdanını oynayan Pınar, performansını sahnelerde daha çok görmek isteyeceğiniz oyunculardan. Daha önce kendisini sahnede izlememiş olmak üzücü olsa da bundan sonra umuyorum ki yolumuz daha çok kesişir temennisinde bulunuyorum. Doktor rolünü üstlenen Noyan Arat'ı da anmadan geçmek olmaz. Kendisini ara ara görüp, asıl performansını oyunun son demlerinde izlesek de onun da sergilediği oyunculuk etkileyiciydi. Pınar ve Noyan'ın sahne uyumu her şekilde izleyiciye geçiyordu.

Bir diğer övülmesi gereken şey ise oyunun ışık tasarımı ve ses kurgusu idi. Hatta şöyle söyleyebilirim ki ışık ve ses efektleri oyunun etkileyici olmasında çok büyük rol oynuyordu. Siyahın hakim olduğu bir dekorda ışık ve sesler aracılığıyla verilen gerginlik zaman zaman sandalyelerimizden zıplamamıza sebep oldu. Işık tasarımında Batuhan Sever ve ses tasarımında Eray Altunsoy'un da isimlerini zikretmeden geçmek istemedim.

Metni genel anlamıyla iyi bulsam da didaktik kısımların biraz törpülenmesi konusunda ısrarcı olmak isterim. Anlatılmak istenenin öğretici bir üslup kullanılmadığı şekliyle de izleyiciye şahane bir şekilde geçebileceğini düşünüyorum. Bir derdi olan ve bunu başarılı bir şekilde anlatan bir oyunun, daha az ders verici bir şekilde anlatılması eminim ki seyircinin daha çok hoşuna gidecektir.

Buan Sanat Tiyatrosu'nun pendemiye ve sahnelerin içinde bulunduğu duruma rağmen çıkarmış olduğu oyunun birbirine çok uyumlu bir ekip tarafından sahneye konulduğunu hissetmemek mümkün değil.

Uzun zaman sonra sahne tozuna bu kadar yakın olmak ruhlarımıza epey iyi geldi. Bu tatsız dönemin bitmesini ve yeniden sahnelerle kavuşmayı - elbette tedirgin olmayan şekliyle - sabırsızlıkla bekliyorum. Bir sonraki yazıda görüşmek üzere, esen kalın.

HANDAN URAN ERTUĞRUL SON YOLCULUĞUNA UĞURLANDI

Türk Tiyatrosu'nun değerli sanatçısı, Tiyatromuzun Kurucusu Muhsin Ertuğrul'un eşi **Handan Uran Ertuğrul**, Harbiye Muhsin Ertuğrul Sahnesi'nde düzenlenen bir törenle son yolculuğuna uğurlandı.

Sunuculuğunu İstanbul Devlet Tiyatroları Bölge Müdürü Kubilay Karslıoğlu'nun yaptığı cenaze töreninde sırasıyla Handan Uran Ertuğrul'un ailesi adına manevi oğlu Tanju Bilgen, Darüşşafaka Cemiyeti Başkanı Tayfun Öktem, Beyoğlu Belediyesi Başkanı Haydar Ali Yıldız, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Ekrem İmamoğlu ve Kültür ve Turizm Bakan Yardımcısı Ahmet Misbah Demircan söz aldılar.

Cenaze töreni, kürsüde söz alan yakınlarının yanı sıra Devlet Tiyatroları Genel Müdürü Mustafa Kurt, İstanbul İl Kültür ve Turizm Müdürü Coşkun Yılmaz, CHP İstanbul İl Başkanı Canan Kaftancıoğlu, İBB Genel Sekreter Yardımcısı Şengül Altan Arslan, Şehir Tiyatroları Müdürü Ceyhun Ünlü, Şehir Tiyatroları Genel Sanat Yönetmeni Mehmet Ergen, Sahne Direktörü Ayşegül İşsever, Müdür Yardımcıları, Şehir Tiyatroları oyuncuları ve sanat camiasının yoğun katılımıyla gerçekleşti.

İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Ekrem İmamoğlu konuşmasında "Çok değerli bir sanatçıyı ebediyete uğurluyoruz. Kendisi sahne sanatlarının sembol isimlerinden birisi.

Ertuğrul ailesi kültür sanat dünyamızda asla silinmeyecek çok değerli izler bırakmıştır. Gerek Handan Hanım, gerekse çok kıymetli eşi Muhsin Ertuğrul tiyatro tarihimizin en büyük isimlerindendir. Hayatlarını Türkiye'deki sanatın gelişimine adadılar. Sahnede cesaretle boy gösterdiler, eserler verdiler. Türk Tiyatrosu onların çabaları üzerinde kuruldu, yükseldi.

Kendisi Muhsin Ertuğrul'un yol arkadaşıydı. Opera sahnelerinde başladığı kariyerini tiyatroya taşımış, birçok ilkin altına imza atmış bir sanatçımızdı, onların öncü rolleri asla unutulmaz.

Handan Uran Ertuğrul tam bir cumhuriyet kadınıydı. Kültür sanat dünyamıza yaptığı katkıların yanı sıra eğitime, yaşama, maneviyata duyduğu güzel duyguları da herkesçe biliniyordu. Ailesini kaybetmiş çocukların eğitimi için

maddi, manevi birikimlerini önemli destekler halinde sunmuş olması da toplum adına çok kıymetlidir.

Sayın Handan Uran Ertuğrul, kıymetli eşi Muhsin Ertuğrul'la yıllar sonra yine ebediyette buluşacaklar.

Handan Hanımın eşinin adını taşıyan bir sahneden uğurlanışı çok önemli. Mekânı cennet olsun. Tüm sanat camiasının, sevenlerinin başı sağ olsun" dedi.

Törenin sonunda sanatçının naaşı karanfillerle Zincirlikuyu Mezarlığı'na uğurlandı.

HANDAN URAN ERTUĞRUL

1927 yılının 4 Şubat'ında İstanbul'da doğdum. 1939'da Ankara'da Ayşe Abla Radyo Çocuk Kulübünde canlı yayın olarak oynadığım çocuk rolleri sayesinde, Ayşe Abla'nın kurduğu yeni kulübün doğal azası oldum. 1943 yılındaki sınavda Opera Şan Bölümünü kazanarak girdim. Okuldaki çalışmalarım ve sevgili hocam Carl Ebert'in de yönlendirilmesi ile aynı zamanda tiyatrodaki çalışmalarım da sürdü. 7 yıllık öğrenimimi 6 yılda tamamlayarak, opera sanatçısı olarak çalışmaya başladım. Bir yıl süreyle sesimi dinlendirmek amacı ile başladı tiyatro çalışmaları. 1992 yılının 4 Şubat'ında 65 yaşını doldurarak emekli oldum. Operada Figaro'nun Düğünü, La Boheme, Cosıfan Tulle, Yarasa'da oynadım. Ayrıca tiyatroda sayısını unuttuğum ve içlerinde Maria Magdelena, Peer Gynt, Faust, Elektra'nın da olduğu nice nice piyeslerde oynayarak bu yıllarım dolu dolu sanatın içinde geçti. Son zamanlarda Muhsin Ertuğrul Çıraklık Okulu adı altında Dragos'taki evimizi değerlendirdik. Daha ziyade okuma imkânı bulamamış çocuklarımıza çıraklık eğitimi vermeye çalıştığımız okulumuzda halen 1600 çocuğumuzun çeşitli meslek odalarında eğitildiği bir okul açtık. Ayrıca Atatürk Kız Talebe Yurdu yapımını yardımsevenlerin desteğiyle bitirdik.

Oyunları:

1946 Faust; 1948 Kadınlar Arasında, Paydos, Figaro'nun Düğünü; 1949: Paydos, Bir Komiser Geldi; 1950: Yarasa; 1951: Miras, Eski Şarkı, Pembe Evin Kaderi, Öteye Doğru; 1952: Alın Yazısı, Elektra, Köşe Başı, Gölgeler; 1953: Bir Piyes Yazalım, Çığ, Fatih, Derin Mavi Deniz, Güzel Helena, Ramak Kaldı, Ölü Kraliçe, Batak, Cosi Fan Cutte; 1954: Avanak, Tarıdağ ziyafeti; 1955: Şatoya Davet, Tilki; 1956: Bu Gece Başka Gece, Genç Osman, Korku, Nora; 1957: Üçüncü Selim, Kıraliçe Ve Asiler, Aşk Acısı; 1958: İki Efendi'nin Uşağı, Rehin Sandığı, Oturma Odası; 1959: Ekmek Parası; 1960: Caligula, Ayrı Masalar; 1962: Foto-Finiş, Cengizhan'ın Bisikleti; 1963: Rose Bend; 1964: Hizmetçiler, 1965: Kördüğüm.

İBB ŞEHİR TİYATROLARI DÜNYA TİYATRO GÜNÜNÜ "MELEK" VE "BENİM GÜZEL PABUÇLARIM" OYUNLARIYLA KUTLADI

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatroları, 27 Mart Dünya Tiyatro Gününü ücretsiz yayınladığı 2 güncel oyunun gösterimiyle kutladı.

İBB Şehir Tiyatroları Youtube hesabında **Dersu Yavuz Altun**'un yazıp yönettiği "Benim Güzel Pabuçlarım" saat 15:00'te, **Rüstem Ertuğ Altınay**'ın yazdığı **Jale Karabekir**'in yönettiği "Melek" saat 20:30'da seyirciyle buluştu.

Saat 19:00'da yayınlanan "Sahnenin Gizli Kahramanları" isimli söyleşinin yeni konuğu Aksesuarcı Cengiz Önay oldu.

Şehir Tiyatroları, salgın döneminde seyircisi için hazırladığı zengin içeriği farklı etkinliklerle çeşitlendiriyor. Bu anlamda, tiyatro seyircisinin aklında kalan, unutamadığı ve etkilendiği tiratları yeniden duyduk. Usta yönetmenlerimizin ve oyuncularımızın yorum ve performansıyla hayat bulan bu tiratlar sayesinde, kendimizi bir an, tiyatro sahnesinde, bir oyunun içinde hayal edebildik.

Online olarak yayınlanan ilk tiradın çekimi için Serdar Biliş'in yönettiği, William Shakespeare'in 12. Gece'si için Senan Kara kamera karşısına geçti.

BENİM GÜZEL PABUÇLARIM (3+)

Günün birinde sirke, bir robot palyaço gelir ve sevimli palyaço sirkten kovulur. Bu kadarıyla da kalmaz, parası olmadığı için çok sevdiği pabuçları elinden alınır. Palyaçomuz pabuçlarını geri almak için iş aramaya başlar. Girdiği işlerden çocuksu duyarlılığı nedeniyle bir bir kovulur. Pabuçlarına asla kavuşamayacağını düşünüp umutsuzluğa kapıldığında, imdadına çocuklar yetişir ve onların desteğiyle pabuçlarına ulaşır. Yeniden çocuklarla birlikte kahkaha dolu gösterisini gerçekleştirmeye devam eder. **Dersu Yavuz Altun**'un yazıp yönettiği oyunda; **Ayşe Günyüz, Çağrı Büyüksayar, Oğuzhan Oğuz, Gülsüm Alkan, Samet Silme, Sefa Turan** rol alıyor.

MELEK

Aktris Melek Kobra'nın günlüklerinden yola çıkılarak yazılan oyunda, kısacık bir ömre sığdırılan büyük aşk ve acılara tanıklık ederken, 1930'ların sanat hayatının içinde bir primadonnanın uyuşturucu bağımlılığı, hastalık, parasızlık ve yalnızlığa sürüklenişini izliyoruz.

Rüstem Ertuğ Altınay'ın yazdığı **Jale Karabekir**'in yönettiği oyunda **Yeşim Koçak** rol alıyor.

UFUK AŞAR İLE...

ERBİL GÖKTAŞ

Sevgili Ufuk Aşar, Kocaeli'ye geleli yirmi yıl oldu, o zamandan beri seninle tanışıyoruz. Gerek KOÜ'de farklı dönemlerdeki öğretim üyeliğin ve gerekse Sahne Sanatları Bölümündeki karşılaşmamız benim için çok önemlidir. Yirmi yıldır yaşama sevincimi tetikleyen duyarlı aktörlerden birisin. Sahne sempatisi olan ve rolünün hakkını veren bir aktör olarak, role hazırlanma sürecinden, oynadığın oyunlardan örnekler vererek söz eder misin?

Merhaba Erbil GÖKTAŞ Hoca'm ve Yeni Tiyatro dergisi, Öncelikle mesleki anlamdaki güzel ithaflar için çok teşekkür ederim. Anlaşılmak ve farkında olunmak çok önemli hepimiz için. Yaşama ektiğimiz içtenliklerin görülmesi sanat içinde oluşuyorsa ne güzel. Kalbimiz insan kıyısından başlıyor… Çocukluk bence her sanatçı için şablondur. Hele ki bir oyuncu için. Yırtamadığı rüyayı oynama ve de yaşamda durma şansı yok. Hepsine damıtır ve hepsini dağıtır… İçten olmak ve oynamak zarların boşa düştüğü yerde sahneyi kalbine toplamaktır. Diri dururken içine acı erimesi çekmek… Yani aslında yüreğinden antre alırken sahneye bir söz için düştüğünü sanmak. Ahh o güzel aldanmak… Ahh işte büyü orada… İnsanına, yurduna, mesleğine, sahne arkadaşına, sektör geleceğine yaslanırken, yine de ortak bir bilinmezliğin rotasında tabiatınla rüzgar olmak… Okuma provasında eline gelen kağıtların içinde yazılan o iki boyutlu cansız replikleri dostlarınla beraber ete kemiğe büründürüp insanlaştırırken yaşadığın süreçte içindeki gerçeği unutmamak… Kimseyi harcamadan sahneyi yaşamak… Benim tiyatro yolculuğum bir oyuncu olarak hep böyle oldu. İçim böyle çalıştı, işledi. Belki de bu yüzden sahnede sevdiniz… Devinim bir pergeldir benim için… bu anlamda her oyuna ve role, tabii metnin derinliği izin verdiği boyutta, bu şekilde yaklaşıyorum. Biraz karışık görünse de aslında içsel yolculuğu çok basit. Sadece biraz cesur ve içten olmak gerekiyor bence.

Biraz da Ufuk Aşar'ı klasik anlamda tanıyalım. Kimdir, hangi okullarda okumuş, hangi tiyatrolarda, hangi oyunlarda oynamıştır?

Elbette. 1970 Ankara doğumluyum. Ankara'yı çok severim. Sadece tiyatro anlamında değil, operası, balesi, özel tiyatroları, müzik ve film festivalleri, söyleşi ve panelleriyle kendine has, özgün ve doygun bir kültürel ortamı vardır. Özellikle lise ve üniversite dönemim böyle bir ortamda geçti. Tabii zaman içinde bu fon ister istemez biraz değişti. Ankara Gazi Lisesinde okurken Ankara Sanat Tiyatrosu'nun açmış olduğu sınavı kazandım ve iki yıl kursiyer olarak o harika ortamda bulunma ve eğitim alma şansım oldu. Çok şey öğrendim. Tüm hocalarıma çok ama çok teşekkür ederim. Sonra Bilkent Üniversitesi Sahne Sanatları Fakültesi Tiyatro Bölümü'nü burslu olarak kazandım. Mezun olur olmaz Ankara Ekin Tiyatrosu'na katıldım ve Haluk Işık'ın yazdığı, büyük usta Rüştü Asyalı'nın yönettiği Kül Rengi Sabahlar oyunu ile yaklaşık altı ay Türkiye turnesi yaptım. Meslek hayatım boyunca zihnime ışık tutacak olan, toprağımı, insanımı, coğrafyamı tanımak anlamında müthiş bir süreç oldu. Sonra Bursa Devlet Tiyatrosu'nda sözleşmeli oyuncu olarak çalıştım. 1997 yılında o zamanlar bizin için bir efsane olan Işıl Kasapoğlu'nun Genel Sanat Yönetmeni olduğu İzmit Şehir Tiyatrosu'nun açmış olduğu sınavı kazandım. Yeni bir şehirde tiyatro kurmak fikri birçok kıymetli arkadaşım gibi benim de ruhumu ele geçirmişti. Şimdi adı Kocaeli Şehir Tiyatroları oldu. Halen aynı kurumda kadrolu sanatçı olarak görevime devam etmekteyim.

Şöyle bir geçmişe baktığımda kırktan fazla oyunda oynamışım. Neredeyse çalıştığım tüm oyunların ayrı ayrı değeri vardır ama belli başlı birkaçından söz edersem, Hamlet, Misafir, Üç Kuruşluk Opera, Bir Şehnaz Oyun, Bahar Noktası, Barış, Azizname, Godot'yu Beklerken, Küheylan, Rita, Macbeth oyunlarını ayrıca anmak isterim.

Kocaeli'de tiyatro hakkında düşüncelerin nelerdir? Diğer kentlere göre önemli bir potansiyel taşıyan Kocaeli'nin eksikleri nelerdir? Bunların giderilmesi ve Kocaeli'nin Türkiye'nin en önemli tiyatrolarından biri olabilmesi için Üniversitenin, Sahne Sanatları Bölümünün, KBBŞT'nin ve kentteki diğer tiyatroların ve kurumların ne yapması gerekir?

Bir kere kuruluşumuzdan itibaren bize kucak açan ve bizi izleyen ve baş tacı eden seyircimize kent özelinde çok müteşekkir olduğumu belirtmek isterim. İnsan hikayemizi atlamadan konuşmak gerekir. Yirmi dört yıl bitmek üzere neredeyse. Dostlarım, aşklarım, efkarlarım, mutluluklarım, arkadaşlarımla harika paylaşımlarım oldu. Dile kolay tiyatro ile geçen çeyrek asır. Bizi hep kucakladı Kocaeli. Gençliğimizi ve uçarılığımızı bağrına bastı. Sahnedeki gözünü çevirmedi.

Kocaeli'nin müthiş bir potansiyeli var aslında. İstanbul'a yakın olması, Türkiye'nin yetmiş binin üzerinde öğrencinin okuduğu ilk on kampus üniversitesinden birine sahip olması, Şehir Tiyatrosu'nun ve Güzel Sanatlar Fakültesi'nin organik bağ anlamında aynı şehirde bulunması, sanatsal yönetimin kurumsal yönetimle son dönemde uyum içinde çalışması ki bu çok önemli, işleyişiyle birim tiyatroya benzeyen muhteşem bir binamızın olması ve tabii ki mesleğine aşık bir oyuncu kadrosuna sahip olması… Şimdi zaten aramızdan biri olan Aydın Sigalı ve ekip arkadaşları bugünlerin zor şartlarında ellerinden geldikçe ve imkan verdikçe azami üretim içinde tiyatronun ve kurumun gerçeklerini yürütmek için elbirliği içinde uğraşmak ve çalışmaktalar… Çok güzel ve kesintisiz işler yapmaktalar… Hepsine şapka çıkarmak lazım… Pandemi dönemine dair genel anlamdaki sanat meselesini bu özelin dışında çok yönlü olarak gelecek sayıda ele alacağım zaten.

Ne yapmak lazım, meselesine gelince sadece tek bir önerim var: Yeni bir sahne açmak…

Kültür merkezi değil, içinde prova salonunun da olduğu, Kocaeli Şehir Tiyatroları Müdürlüğüne bağlı, 350 – 400 kişilik, teknik donanımı tam olan, derli toplu bir yeni bir sahne. Mevcut yönetimdeki arkadaşlarımın da repertuar hayali ve performans beklentileri çok çabuk hayata geçer ve işleyiş kalabalığının dışında da bir çalışma konforu oluşur.

İşte bu anlamda ortak üretim alanları genişledikçe üniversite ile kurulacak olan yaratım, çoğalma, kaynaşma, oluşum ve buluşma alanları metrekareye sıkışmadan içerik odaklı oluşacak ve umutlara dair daha mesleki olarak çoğalacak ve dağılacaktır.

Bu bağlamda Kocaeli'de tiyatronun geleceğini nasıl görüyorsun?

İşte yukarda biraz bahsettiğim öz hikayemde de anlattığım, geldiğim ve içinde olduğum kurumda şimdi dostlar var. Bu tiyatronun kurucu oyuncularından biri Aydın Sigalı da şu anda kurumun başında ve tüm gerçekliğe dair bilgi sahibi olarak ve tüm raddesiyle savaşıyor. Dolayısıyla soru biraz bu korkunç salgın sonrasını da kapsıyor. Onu kimse bilemez. Üfürmek de bana yakışmaz. Ama şunu söyleyebilirim. Ders aldığımız çok şey var bence. Bundan sonraki her işimiz güzel ve doğru bir şekilde kayıt altına alınacak... Anılar çöpe atılmayacak… Ortak üretim maceramızın değeri daha iyi anlaşılacak. Tiyatroyu bu kadar çok özleyince sahneye çok daha özen gösterilecek. Bir rol için kimse düşman olmayacak. Bir sahne için, başrolde mesela Macbeth bile oynasan ışıkçıya küfredilmeyecek, söküğüne tükürülmeyecek, hep beraber yaşamanın kıymeti bilinecek… Geleceğe dair gerçek tiyatronun dışında bir format olgunlaşmasında da fayda var, her ne kadar istemesek de öyle görünüyor. Farklı performanslarla iç içe geçen yeni bir yaratım ve üretim süreci oluşacak gibi. Yani işlerimiz, öğretimiz, umudumuz ve de saklı hayallerimiz şu anda pek cevap bulamıyor. Biraz bulanık ortalık. Laf olsun diye de konuşmak ve yazmak istemem.

Yazdığın zaman güzel bir üslubun ve kalemin olduğunu görüyoruz. Düzenli olarak yazıyor yayımlıyor musun? Ya da başka çalışmalardan fırsat mı kalmıyor?

Tembellik ya da iç devinim bitmedi bir türlü. Düzenli olarak yazdım uzun süre. Ama yayımlama işi biraz sıkıntılı oldu benim için. İnsan ciğerinden yedikçe sürekli dalağını toplayıp bir köşeye koyamıyor işte. Sakinleşme, huzur, azıcık hesap derken bir yıldır toparlıyorum yazdıklarımı. Şu anda yayına hazır bir şiir-öykü kitabı durmakta. İki tane tiyatro oyunu çekmecede demlenmekte. Bir film senaryosu aslında bittiği halde kalemin ucunda mıncık mıncık son noktayı beklemekte. Mürekkebin tahammülü yoktur ama iyi soğur hesabı… Her bulutun bir gökyüzü vardır. Yağar bir gün elbette. Belki de uygun toprağı beklemekte…

Düşünen, okuyan, araştıran bir kişi olarak Ufuk Aşar özeleştiri yapsaydı neler söylerdi, ister kendi adına isterse hepimizin adına?

Yani bu şimdi neredeyse yirmi beş yıllık meslek yaşamı için çok derin ve bir o kadarda tehlikeli bir soru. Kendim ve kişiliğim üzerinden gideyim. Bir kere daha çok gezmek ve dünyayı adımlamak ve oyun izlemek isterdim. Alman tiyatrosu içimde bir ukdedir… Çok zor değilmiş aslında ama günler çabuk geçiyor. Bu anlamda okumaya doyamadım, daha çok kitap okurdum. Her kitap bir yolculuk. Tanıyanlar bilir dansla aram çok iyidir ama bir enstrüman çalmayı çok isterdim. Yüksek notalara kadar iyi bir korist olsam da tek başına bir solist olmayı da hep içimde kendi kendime düşlemişimdir. Aslında tavsiye niteliğinde olsun. Vücudunuzu yumuşatın. Dans iyi gelir. Mutlaka bir enstrümanla ilgilenin. Alın dursun evde oyuncak gibi. Kulak onu oynadıkça yakalar. Ve şan tekniğinizi dibine kadar geliştirin. Yıllarca gördüm, bir sürü genç oyuncu iyi güzel konuşuyor ama hadi bağır yahu deyince içine kaçıyor… Ve mutlaka en az bir yabancı dili çok iyi konuşacak düzeyde öğrenin ve de mümkünse okuyup iki cümle yazacak şekilde geliştirin… Artık gelinen noktada hepsi bir arada isteniyor kahve ve içine bir şey katılmıyor. Kimde ne varsa o içiliyor…

Yeni Tiyatro Dergisi Ödülleri hakkında ne düşünüyorsun? Hem dergimizi hem ödülleri değerlendirir misin?

Yeni Tiyatro Dergisi çok önemli bir boşluğu dolduruyor elbette. Ülkedeki tek tiyatro dergisi olarak çok kıymetli bir yere sahip. Her anlamda sahip çıkmak ve özellikle perdelerin mecburen kapalı olduğu bugünlerde destek olmak gerek. Kolay değil yıllarca çeşitli zorlukların içinden sıyrılarak bugünlere gelmiş. On dört yılda 137 sayı çıkmış. Böylesi oluşumlar yok olunca tekrar toparlaması zor oluyor. Korumak gerek. Tamam, dijital dünya ve sosyal medya çok gelişti ama hiçbiri sektör haberleri ve söyleşileri ve de bilgilendirici açıklamaları anlamında derginin yerini tutmuyor ve zaten kalıcı da olmuyor. Yeni Tiyatro dergisi ödülleri ise bir inanılmazı başararak tüm ülkeyi kapsamayı başardı. Bu müthiş bir soluk ve yeni bir heyecan kattı uzun süredir. Ödüllendirilmek, takdir görmek, fark edilmek gurur verici elbette. Yeri gelmişken ben de kendi adıma tüm değerlendirme kuruluna çok teşekkür ederim.

Söylemek ve eklemek istediğin başka bir şey var mı?

Ben mesleğime aşık bir oyuncuyum. Hep söylerim ‘’Tiyatro benim yaşama tahammül edebilme biçimim” diye. Tekrar dünyaya gelsem yine oyuncu olmak isterdim. Sanat aydınlatır. Bugünlerde çok güzel oluşumlar peş peşe geliyor. Son altı ay içinde önce Mersin sonra İzmir ve hemen ardından Gaziantep Şehir Tiyatroları kuruldu. Bunlar harika gelişmeler. Umarım bu rüzgar devam eder. Tiyatro bütünleştirir, kaynaştırır, farkındalık yaratır, gereklidir.

Senden söz etmeden de kapatmak istemem. Sanıyorum 2004 yılının Nisan ayında bir dost meclisinde Kocaeli Üniversitesi bünyesinde bir Tiyatro Bölümü kurma isteğinizden bahsettiğinde masa olarak sana biraz da itiraz ederek ‘’Çok fazla mezun sanatçı birikti. İstihdam sorunu var. Bu kadar işsiz oyuncuyu ne yapacak sektör ‘’ dediğimizde, sen, “Olsun yahu. İşsiz olacaksa oyuncu işsiz olsun, sanat eğitimi almış işsiz olsun” demiştin. Biz de masa olarak daha sonra bu cümlenin doğruluğuna çok fena ikna olduk… Bunu özellikle belirtmek ve o günlerde henüz, daha yeni ayrıldığınız Erzurum Atatürk Üniversitesi maceranızı yaklaşık on yedi yıl geriye giderek o günlerin şartları ve bugünün gerçekliği üzerinden uzunca konuşmak isterim.

Konuşalım tabii, “gündem ve anılar” tarzında konuşabileceğimiz çok şey var. Bu yaz başlayalım.

Anlatılacak çok şey olduğunu düşünüyorum…

Ayrıca şu an söyleşisini yaptığımız Yeni Tiyatro Dergisinin ilk sayısını çıkarırken oluşan zihinsel gereklilik dürtünü, varlığı ve devamlılığı anlamındaki yılmaz umudunu, her şeye rağmen bir şekilde devam edebilme uğraşını, sonradan anlaşılan savaşçı gönlünü söylemeden bitirmek istemem.

Söyleşi için çok teşekkür ederim. Yeni Tiyatro Dergisinin ve Tiyatronun sonsuza kadar yaşaması dileğiyle.

Yüz yüze görüşeceğimiz, perdelerimiz açacağımız, alkışlarınızı duyup nefesinizi hissedeceğimiz günler dileğiyle…

Saygılar… Sevgiler… Selamlar…

Teşekkürler.

ERGENLERDE ZORBALIKLA ETKİLİ BAŞA ÇIKMA BECERİLERİNDE PSİKODRAMA ETKİSİ

EMEL ERKIRAL
DR. ÖĞR. ÜYESİ GÜLİZ KOLBURAN

ÖZET

*Araştırmanın amacı, zorbalık mağduru olan 7. s*ınıf öğrencilerinin *akran zorbalığı ile etkili baş etme becerilerini kazanmasında Psikodrama'nın bir yöntem olarak kullanılabilirliğini araştırmaktır. Örneklemi, İstanbul'da zorbalık mağduru olduğu belirlenmiş 40 adet 7. sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Öğrencilerin 17'si devlet, 23'ü özel okul öğrencisidir. Zorbalık mağdurlarını belirlemek amacıyla* Dan Olweus Öğrenciler İçin Akran Zorbalığı Anketi *ile Psikodrama öncesi ve sonrası zorbalıkla baş etme düzeylerini belirlemek amacıyla İsmail Seçer'in Zorbalıkla Başa Çıkma Stratejileri Ölçeği kullanılmıştır. Oluşturulan 20 kişilik deney grubuna 8 hafta boyunca Psikodrama oturumları uygulanmış, 20 kişilik kontrol grubuna ise herhangi bir etkinlik yaptırılmamıştır. Analizler sonucunda ilk testte en yüksek değeri iki grupta da çaresizlik ve boyun eğme alırken, en düşük değeri direnme almıştır. Psikodrama uygulamasının ardından son test boyutlar bazında izlendiğinde kontrol grubunda son testte anlamlı bir değişim gözlenmezken; deney grubunda son testte en yüksek değeri direnme, en düşük değeri kaçınma almıştır. Bulgularla Psikodrama'nın akran zorbalığı mağdurlarına etkili başa çıkma stratejileri kazandırmada etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.*

Anahtar Kelimeler: Zorbalık, Zorbalık Mağduru, Zorbalıkla Baş Etme, Ortaöğretimde Zorbalık, Psikodrama

Giriş

Akran zorbalığı, aralarında güç dengesizliğinin söz konusu olduğu bir veya daha fazla kişinin bir kişiye yönelik olarak kasıtlı, tekrarlayıcı olumsuz tutum ve davranışları olarak tanımlanmakta ve bir tür akran saldırganlığı olarak gösterilmektedir (Olweus, 1993).

Literatürdeki tanımlarda, akran zorbalığının fiziksel ve sözel olarak doğrudan gerçekleştirilmesinin beraberinde gruptan dışlama veya jest ve mimikleri kullanarak kişiyi rahatsız etme gibi dolaylı olarak uygulanan eylemleri de kapsadığı belirtilmiştir. Bir davranışın zorbalık olarak nitelendirilebilmesi için üç ölçüt taşıması gerekmektedir:

1. Eylemin kasıtlı olması ve zarar vermeyi amaçlaması

2. Eylemin zaman içinde süreklilik özelliği göstermesi

3. Zorba ve mağdur arasında güç dengesizliğinin söz konusu olması (Olweus vd. 1999).

Burada güç dengesizliği kavramı önemlidir. Güç dengesizliği, zorbalığa maruz kalan çocuğun kendisini fiziksel ve psikolojik açıdan zorbadan daha güçsüz olarak algılamasını ve zorbaca davranışlar karşısında kendini savunacak bir güce sahip olmadığı düşüncesini içermektedir.

Bu durumda akran zorbalığını yaşıt çatışmalarından ayırmanın koşulları ise şöyle sıralanabilir:

1. Zorba, mağduru korkutmaktan, üzmekten ve ezmekten zevk duyar ve mağdurun sıkıntısının farkında olmasına rağmen davranışını sürdürür.

2. Zorbalık uzun bir süreyi kapsar, tekrarlanır ve mağdurun özgüvenine zarar verir.

3. Zorbalıkta cinsiyet, yaş, güç gibi faktörlerle mağdurla zorba arasında zorbanın lehi yönünde eşitsizlik söz konusudur.

4. Mağdurun mağduriyetini sürdürmesine yol açan kendini koruyamayan hassas bir yapısı vardır. Genellikle

kendini yalnız ve çaresiz hisseder, yardım arayışına girmez.

Zorbalığa maruz kalan çocukların sakin, diğer çocuklarla karşılaştırıldığında daha içe dönük, sessiz, mutsuz, pasif ve çekingen, kendilerine karşı yapılan eylemlere sıklıkla herhangi bir tepki vermekten geri duran, intikam duygusu gütmeyen kişiler olarak nitelendirildikleri görülmektedir (Perry vd. 1988). Carney vd. (2001)'in kendilik algılarına yönelik olarak araştırma bulgularına göre, mağdurlar kendilerini diğer çocuklara göre daha başarısız, itici, zekâ bakımından yetersiz ve değersiz olarak görmeleri söz konusudur. Bunun sonucu olarak mağdurlar, kendilerinde kodladıkları bu olumsuz inançların çıktısı olarak zorbalık eylemine maruz kaldıklarında kendilerini suçlamaktadırlar (Carney vd. 2001). Mağdurlar, zorbalık eylemlerinin karşısında devamlılık arz eden bu saldırganca tutumlara karşı kendilerini müdafaa etmekte yetersiz kalmaktadırlar. Bununla birlikte arkadaşlık ilişkisi kurabilme konusunda da yeterince başarı gösterememektedirler (Nansel vd. 2001).

Bu deneysel çalışmada mağdurların bu boyun eğmiş tutumlarından yola çıkılmış ve Psikodrama teknikleri kullanılarak yapılan grup uygulamalarının akran zorbalığına maruz kalmış ergenlerin zorbalıkla başa çıkma düzeyine etkisi incelenmiştir. Araştırmanın amacı, zorbalık mağduru ergenlerin akran zorbalığı ile etkili baş etme becerileri kazanmasında Psikodrama'nın geçerli bir yöntem olarak kullanılabilirliğine dair bir araştırma yapmak ve öğrencilerin akran zorbalığı ile baş etme becerilerine etkisini incelemektir. Ayrıca akran zorbalığı mağdurlarının etkili başa çıkma stratejileri geliştirmelerini Psikodrama yöntemi ile sağlamak ve zorbalığa maruz kalmanın olumsuz sonuçlarından kurtulmalarına yardımcı olmaktır. Zorbalıkla başa çıkma stratejileri ve Psikodrama arasında oluşturulacak köprü ile özellikle ergenlik dönemindeki çocukların daha etkili ve kalıcı gelişimlerini gerçekleştirmeleri amaçlanmaktadır.

Yöntem

Araştırma Modeli

Okulda ve okul çevresinde gerçekleşen akran zorbalığı durumu ile ilgili mağduriyet yaşayan öğrencilere etkili başa çıkma stratejilerini kazandırmayı hedefleyen bu araştırmada betimsel yöntemden faydalanılmıştır. Betimsel yöntemde, bir konu ile ilgili hâlihazırda var olan durum araştırılır. Betimsel yöntem iki biçimde gerçekleştirilebilir; öz-aktarım araştırmaları ve gözlem araştırmaları. Öz-aktarım araştırmalarının verileri, örneklemde yer alan kişilerin kendilerinin bilgi vermesi ile edinilir. Katılımcılardan, anketler aracılığıyla yazılı olarak bilgi alınabileceği gibi, görüşmeler yoluyla sözlü olarak da bilgi toplanabilir (Erkuş, 2017).

Bu araştırmada ön test – son test kontrol gruplu karışık (split-plot) desen kullanılmıştır. Araştırmanın, bağımsız değişkeni, sadece deney grubuna uygulanan ve etkili başa çıkma stratejilerini kazandırmaya yönelik hazırlanan Psikodrama çalışmasıdır, bağımlı değişkeni ise zorbalıkla başa çıkma stratejileridir.

Örneklem

Araştırma evrenini İstanbul ili içerisinde yer alan 32 devlet okulu, 42 özel okul toplam 74 adet 7. sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Evren içerisinden seçilen örneklemde ise, uygulanan anket ile akran zorbalığı mağduru olduğu saptanan 17'si devlet okulu ve 23'ü özel okulda öğrenimini devam ettirmekte olan 40 öğrenci belirlenmiş ve Başa Çıkma Stratejileri Ölçeği tüm öğrencilere ön test ve son test olarak uygulanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada zorbalık mağduru öğrencileri belirlemek amacıyla Dan Olweus'un geliştirdiği ve Sipahi ve Karababa'nın 2018'de Türkçeye uyarladığı Dan Olweus Öğrenciler İçin Akran Zorbalığı Anketi ve zorbalık mağduru öğrencilerin akran zorbalığı ile başa çıkma stratejilerini belirlemek amacıyla İsmail Seçer'in 2013 yılında geliştirdiği Zorbalıkla Başa Çıkma Stratejileri Ölçeği kullanılmıştır. İstanbul Aydın Üniversitesi Etik Komisyonu kullanılan ölçeklerin ortaokul öğrencilerine uygulanmasının etik olarak uygun olduğuna karar vermişlerdir.

Dan Olweus Öğrenciler İçin Akran Zorbalığı Anketi**,** Olweus daha önce ilköğretim öğrencilerindeki akran zorbalığını ölçmek için kullandığı anketi 1996 yılında revize etmiştir. Anket kendini bildirim türü bir ankettir ve 8 -16 yaş grubundaki öğrenciler için geliştirilmiştir. Anketin içerdiği madde sayısı otuz dokuzdur ve anket zorbalık kavramının ayrıntılı bir tanımıyla başlamaktadır. Öğrencilere zorbalık eylemi sayılabilecek davranışlar detaylı olarak öğretildikten sonra anket uygulanmaktadır. Anketteki sorulara yanıt seçeneğine eklenmiş olan zaman aralıkları öğrencilerin hatırlayabilecekleri bir süreyi içermektedir. Ankette zorba, kurban, zorba/kurban olmanın belirlenmesi için sorulması söz konusu olan davranışın yanıtının "Bir ay içinde 2 ya da 3 kez veya daha sık" olması gerekmektedir. Anketin 4–13. sorularına bir önceki cümlede belirtilen sıklık ve daha üzerinde herhangi bir cevabın işaretlenmiş olması anketi yanıtlayan öğrencinin kurban olduğunu; 24–33. sorularda aynı koşulun yaşanması zorba olduğunu; her iki bölümde yer

alması ise zorba/kurban olduğunu göstermektedir. İlk iki grupta da yer almayanlar ise katılmayan olarak adlandırılmaktadır (Solberg vd. 2003)**.** Anketin Türkçeye uyarlamasında yapılmış geçerlik güvenirlik istatistiksel değerlerine bakıldığında Sipahi vd. (2018)'in yaptığı çalışmada, araştırma evrenini İzmir ili Bornova ilçesi Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı engelli okulları dışındaki 62 resmi şehir ilköğretim okulunun altıncı ve yedinci sınıflarındaki 13.835 öğrenci oluşturmaktadır. Bu evrenden küme örnekleme yöntemi kullanılarak belirlenen 405 öğrenciye 2008 Nisan ayında uygulanan anketin tamamının Cronbach Alfa değeri .81 çıkmıştır. Cronbach Alfa değeri .80 - .90 arasında bulunarak güvenirliği yüksek olarak saptanmıştır. Cronbach Alfa değeri anket iki alt başlıkta incelendiğinde akran zorbalığına uğrama için (11 madde) .8204 ve akran zorbalığı yapma için (11 madde) .8027 olarak bulunmuştur. Bu değerler Solberg vd. (2003)'in bulguları ile uyumludur. Çalışmanın bulguları Dan Olweus Öğrenciler İçin Akran Zorbalığı Anketinin Türkçe versiyonunun iyi düzeyde psikometrik özelliklere sahip olduğunu doğrulamaktadır. Anket araştırmalarda akran zorbalığını değerlendirmek için kullanılabilir (Sipahi vd. 2018).

Zorbalıkla Başa Çıkma Stratejileri Ölçeği, Doç. Dr. İsmail Seçer'in 2013 yılında geliştirdiği ölçek bir kendini değerlendirme ölçeğidir. Çocuklara ve ergenlere uygulanabilmektedir. Ölçek 27 maddeden ve altı ana boyuttan oluşmaktadır: çaresizlik ve boyun eğme (3 madde), yardım arama (5 madde), sosyal desteğe başvurma (7 madde), kaçınma (3 madde), direnme (5 madde), iyimserlik (4 madde). Ters kodlanmış olan herhangi bir madde içermeyen **ölçeğin değerlendirme sisteminde** alt boyutlar bazında değerlendirme yapılabilir. Alt boyutlar bazında ise çaresizlik ve boyun eğme ile kaçınma alt boyutlarından alınmış olan puan arttıkça öğrencilerin etkisiz bir başa çıkma stratejisine başvurmuş olduğu görülmektedir. Öte yandan yardım arama, sosyal desteğe başvurma, direnme ve iyimserlik alt boyutlarından alınan puanlar arttıkça ise etkili bir başa çıkma stratejisine başvurduğu görülmektedir. Cronbach alfa iç tutarlılık güvenirlik katsayıları ölçeğin bütünü için .84, alt boyutlar için sırasıyla .83, .81, .85, 84, .85 ve .82 olarak bulunmuştur. İki hafta arayla yapılan uygulamada test-tekrar test güvenirlik katsayılarının ölçeğin bütünü için .86, ve alt boyutlar için sırasıyla .84, .82, .83, .81, .83 ve .84 olarak bulunmuştur (Seçer, 2013).

Verilerin Toplanması ve Analizi

Gerçekleştirilen çalışmada veri toplama süreçleri şu şekilde yapılmıştır: Milli Eğitim Bakanlığı İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne gerekli uygulama izni başvurusu İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü aracılığıyla yapılmıştır. 2020 yılında gerçekleşen koronavirüs salgını sonucunda yaşanan süreçte okulların kapanması, online eğitime geçmesi ve halen bu sürecin devam ediyor olması nedeniyle araştırma revize edilmiştir ve Dan Olweus Öğrenciler İçin Akran Zorbalığı Anketi yüz yüze yapılamayacağından Google Form üzerinden 7. sınıf öğrencilerine farklı okullarda görev alan rehber öğretmenler aracılığı ile ulaştırılmıştır. Ulaşılan öğrenciler, ankete online olarak katılım gerçekleştirmişlerdir. İlk olarak zorbalığın geniş bir açıklaması yapılmıştır ve "açıklamayı okudum" seçeneği eklenmiştir. Bu seçenek işaretlenmeden diğer sayfalar açılmamaktadır. Ardından zorbalık tanımı ışığında "akran zorbalığına uğradım" ve "akran zorbalığına uğramadım" seçenekleri eklenmiştir. Akran zorbalığına uğramadığını belirten öğrenciler için anket sona ermektedir. Akran zorbalığına uğradığını belirten öğrenciler için ise anket soruları açılmaktadır. Anketi çözen öğrencilerden kendilerine bir rumuz belirlemeleri ve velilerinin mail adreslerini paylaşmaları istenmiştir. Veliler ile Zoom uygulaması üzerinden her öğrenci için farklı zamanlarda teker teker toplantı yapılmış ve süreç detaylı olarak açıklanmıştır. Velilerinden onay alınan öğrenci sayısı 40'a ulaştığında anket sonlandırılmıştır. Velilerden alınması gereken izinler belirli bir izin formatı yazısı olarak hazırlanıp velilerle paylaşılmıştır. Veliler formu doldurup kendi mail adresleri üzerinden imzalı olarak paylaşmışlardır. İzin süreci toplamda 20 gün sürmüştür. Süreç tamamlandıktan sonra öğrencilere araştırmanın amacı anlatılmıştır. Zorbalıkla Başa Çıkma Stratejileri Ölçeği online olarak araştırmacı tarafından öğrencilere uygulanmıştır.

Öğrenciler arasından kura yöntemi ile 20 öğrenci

belirlenmiş ve bu 20 öğrencinin velilerinden tekrar Psikodrama eğitimine online olarak katılımlarına dair gerekli izin alınmıştır. Yine bu izin belgesi ortak formatta hazırlanmış ve veliler tarafından doldurulup kendi mail adresleri üzerinden imzalı bir şekilde araştırmacı ile paylaşılmıştır. Velilerden gerekli onay alındıktan sonra 20 kişilik deney grubu, daha küçük grupla çalışmak daha sağlıklı olacağından ikiye bölünmüş ve 10'ar kişilik iki ayrı gruba dönüştürülmüştür. Bu deney grupları ile 8 haftalık Psikodrama oturumları online olarak Zoom uygulaması üzerinden belirlenen ortak bir id numarası ve şifresi ile gerçekleşmiştir. Oturumlara en az 6 hafta katılım zorunluluğu vardır.

Yirmi kişilik deney ve yirmi kişilik kontrol grupları son test olarak 8 haftanın sonunda Zorbalıkla Başa Çıkma Stratejileri Ölçeğini online olarak yanıtlamışlardır. Tüm öğrencilerin ölçeği uygulaması 7 gün sürmüştür ve sonuçlar araştırmacı tarafından değerlendirilmiştir.

Psikodrama Oturumlarının İçerikleri

Psikodrama, Jacop Levi Moreno'nun 1920'li yıllarda ortaya çıkardığı ve Sosyometri olarak adlandırdığı bir eylem-işlem yöntemidir. Psikodrama, kişilerin içinde bulundukları sorunlu durumları tekrar ele alıp üzerine düşünme, sorgulama ve canlandırma yöntemi olarak tanımlanabilir (Moreno vd. 2013). Bir Psikodrama oturumu ortalama 1,5 (bir buçuk) saat sürer, en uygun grup üyesi sayısı 8 – 10 kişidir (Altınay, 2015). Moreno, sosyal ve duygusal güçlerin etkilerini göstermesinin üç yolu olduğunu ileri sürer; empati, duygusal aktarım (transferans), tele. Psikodrama'nın beş temel öğesi vardır; sahne, protagonist, yönetici/terapist, yardımcı egolar, grup (Dökmen, 2000).

Psikodrama oturumunun aşamaları ise,

- Isınma Aşaması: Bir Psikodrama oturumu, grup üyelerinin ve yöneticinin role, konuya ve o andaki duruma hazırlanmasını amaçlayan ısınma aşaması ile başlar.

- Oyun Aşaması: Bu aşama, ısınma aşamasında hazırlanılmış sürecin uygulanmaya konulduğu eylem aşamasıdır.

- Grup görüşmesi: Bu aşamada Psikodrama'da sahnelenen oyunun bitimiyle grup üyeleri rol geribildiriminde ve paylaşımda bulunur (Moreno, 1963).

Oturumlar planlanırken literatürdeki akran zorbalığı tanımlarından hareketle mağdurların kişilik yapıları, benlik algıları, zorbalığın mağdurlar üzerindeki sonuçları incelenmiştir. Ergenlik döneminde en etkili baş etme becerilerinin belirlendiği araştırma bulgularına göre özellikle zorbalık mağdurlarında, problem odaklı başa çıkma stratejilerinin arkadaşlık ilişkileri üzerinde olumlu etkisinin olduğu ve ilişkileri geliştirdiği ve öğrencilerin zorbalık eyleminde bulunma veya zorbalık içeren eylemlere maruz kalma riskini düşürdüğü görülmüştür (Baldry vd. 2005).

Bu bilgiler ışığında oturumlar planlanırken Zorbalıkla Başa Çıkma Stratejileri Ölçeği bağlamında da etkili baş etme becerileri kategorisinde olan yardım arama, sosyal desteğe başvurma, direnme ve iyimserlik alt boyutlarını geliştirmeye yönelik program geliştirme çalışması yapılmıştır. Oturumlar pandemi koşulları nedeniyle online olarak gerçekleştirilmiştir. Oturum bazında kazanım değerlendirmesi işte şu biçimdedir:

1. Oturum: İlk hafta, ısınma aşamasında tanışma, grup içerisinde direnç kırma ve grubun kaynaşması amacıyla geliştirilmiş olan tanımadığın kişiyle beş dakika konuşmaya yönelik bir oyunla başlamaktadır. Ardından yine bir ısınma oyunuyla bu kez katılımcıların kendilerine bir lakap takarak karakteristik özelliklerini ön plana çıkarmalarına yönelik çalışma yürütülür. İki oyunun sonunda katılımcılar hem başkalarının gözünden kendilerini tanıma imkânı bulmuş olurlar, hem başkalarını gözlemleme ve kendilerine daha objektif bakış açısıyla bakma deneyimi yaşamış olurlar. Oyun aşamasında ise amaç, toplumsal ve bireysel önyargı ve nitelendirmelerin bireylerin ilişkileri üzerindeki etkileri kavrayabilmektir. Ayrıca özellikle sosyal önyargılara maruz kalan kişilerin diğer kişilere yönelik tepkilerinin neler olabileceğini anlayabilme ve bu noktada empati becerisinin kişiler arası iletişimde öneminin farkına varabilmektir. Burada özellikle insanları tanımadan fiziksel özelliklerine ya da davranışlarına göre etiketlendirmenin önyargı olduğunun öğrenilmesi ve önyargının bir yargılama içerdiği ancak kişilerle ilgili gerçeği yansıtmadığının kazanılması önemsenmiştir. Bu oyunlarla özellikle öğrencilerin toplum tarafından ya da herhangi bir kişi tarafından önyargı içeren bir etikete maruz kaldıklarında bunu içselleştirerek doğru olarak algılamalarının önüne geçmek hedeflenmiştir.

2. Oturum: Isınma aşaması yine grup üyelerinin birbirlerini daha iyi tanımalarını kolaylaştırmak ve ortak noktalarını keşfedip farklılıklarını algılamalarına yardımcı olmak amacıyla geliştirilmiş bir oyunla başlamaktadır. Öte yandan grup kohezyonunu arttırmak hedefler arasındadır. Grup üyelerinin birbirlerini iyi tanımaları kendilerinin ifade ederken çekinme, rahatsızlık hissetme ya da katılımda direnç gösterme davranışlarının önüne geçme açısından önemlidir. Oyun aşamasında amaç, bireysel farklılıkların bir kişilik özelliği olduğunun ve kişiler arası ilişkide öneminin fark edilmesini sağlamaktır.

Oyun yoluyla katılımcıların hem bireysel farklılıklardan kaynaklı kişilik özelliklerine değer vermeyi öğrenmeleri hem de bireysel farklılıklara karşı önyargılı tavır içeren eylemlerin önüne geçmeleri hedeflenmektedir.

3. Oturum: Oturum, katılımcıların kişilik içi çatışmalarının çalışılmasını amaçlayan bir oyunla başlamaktadır. Bu oyun, grup üyelerinin bireysel yaşadıkları güçlükler ile karşılaştıklarında benliklerinde hissettikleri eksiklikleri bulmalarına yardımcı olan bir ısınma oyunudur. Problem çözme becerisine yönelik bu oyunda, kişilerin iç çatışmalarını fark etmeleri ve çatışmanın yarattığı öfkenin adını koyabilmeleri, çözüm üretebilmeleri açısından önemli bir adımdır. Bu amaçla çatışmanın yarattığı öfke düzeyinin anlaşılması amacıyla öfkelerin toplantısını içeren oyunla sürece devam edilir. Öfkeler, sahiplerinin dile getiremediği her şeyi dile getirebilmektedir. Bu oyunla rahatlama ve farkındalık düzeyi arttırıldıktan sonra oyun aşaması ile devam edilmektedir. Oyun aşamasında farkındalığı sağlanan öfkenin nedenlerini açıklayabilme ve kişilerin öfke aşamasında gelene kadar yaşadıkları olumsuz duyguları ayırt edebilme amacıyla geliştirilen çalışma uygulanmaktadır. Katılımcıların kendilerini öfkelendiren durumları algılamaları ve öfkesini kontrol etme ile ilgili uygun davranışta bulunabilmeleri hedeflenmiştir. Her aşamada öncelikli hedef anlamak ve farkında olmaktır. Kişiler eğer durumu, duyguyu anlar ve isimlendirebilirse çözüme ulaşabileceğine yönelik bir yol haritası çıkarmaları kolaylaşacaktır.

4. Oturum: Isınma aşaması, katılımcıları mutsuz eden, zaman içinde ihmal ettikleri ve üzerine düşünmekten geri durdukları duyguların açığa çıkması amacıyla geliştirilmiş oyun ile başlamaktadır. Belirlenen oyun, kişinin yaşamını zehir eden ve başa çıkamadığı duygu, durum ve olaylarla ilgilenmek üzere başlatılan bir oyundur. Duygu üzerine konuşma ve anlamlandırma amacıyla geliştirilen oyunda amaç, kişilerin hissettikleri duyguya yönelik kendi çözümlerini üretebilmeleri için birbirlerinden ilham almalarını sağlamaktır. Birbirlerinin öfkelerini ve mutsuzluklarını anlamaları ve kişiler arası ilişkide bu durumu yönetmeleri amacıyla geliştirilen oyun aşaması ile süreç devam etmektedir. Burada oyunda katılımcıların öfkeli insanlarla karşı karşıya kaldıklarında nasıl davranması gerektiğini söyleyebilmeleri ve öfkeli insanlara karşı davranışta bulunabilmeleri hedeflenmektedir.

5. Oturum: Grup üyelerinin süreç içerisinde rahatlamaları ve birbirlerine destek olmaları gereksinimi hissedilerek geliştirilen bu ısınma çalışmasında, katılımcıların endişeleri ortaya getirilerek süreç başlatılmıştır. Bu oyun katılımcıların gruba getirmeyi düşünemedikleri birçok durumun farkına varmalarını sağlamak amacıyla kullanılan bir oyundur. Üyelerin en çok endişelendikleri durumu grupla paylaşmaları, endişeleriyle yüzleşme olanağı bulmalarını sağlayacaktır. Bu düşünceden hareketle birbirlerinin endişelerine çözüm üretmeleri, hem problem çözme becerilerini geliştirecek, hem de üyeler birbirlerinden akran desteği almayı ve sosyal desteğe başvurmayı deneyimleyeceklerdir. Oyun aşamasında ise, endişelerin yaşanma durumunda ortaya çıkabilecek çatışma ortamları üzerinde durulmuştur. Burada amaç, çatışmaların günlük hayatın bir parçası olduğunun farkına varılması ve çatışma çözme stillerinde bireysel farklılıkların söz konusu olduğunun anlaşılmasıdır. Bu anlayıştan hareketle; katılımcıların çatışma çözüm sürecinde, en etkili çözüme ulaşmak amacıyla, grup içinde bulunan çatışma çözüm stilleri arasında seçim yapma ve karar verme becerilerinin gelişmesi ile birlikte seçtikleri çatışma çözüm stilinin etkisi üzerine yorum yapabilmelerinin sağlanması hedeflenmektedir.

6. Oturum: Benlik inşası geliştirmeye yönelik hazırlanan ısınma aşamasında, grup üyelerinin kendileriyle ilgili olumlu özellikleri üzerinde çalışmaları sağlanmaktadır. Katılımcıların, olumlu özelliklerini kabul edebilmeleri ve olumlu yönlerini kişiler arası iletişimde sunabilmeleri amaçlanmaktadır. Bu oturumda, grup üyelerinin önce kendilerindeki olumlu özellikleri görmeleri, sonra da karşılarındaki bireylerle ortak özelliklerini anlama becerisi geliştirmeleri önemlidir. Oyun aşamasında, herkesin hikâyelerini net bildiği dizi karakterlerinden faydalanılması olay ve durumları anlatmak için harcanan süreden tasarruf etmeyi sağlayacağı düşüncesiyle hareket edilmiştir. Özellikle güç elde ettiklerinde bireylerin kurallara ve kanunlara uyum sağlayamamasındaki niyetleri-

ni anlayabilme amacı güdülmektedir. Bu oturumdaki oyunlar, üyelerin kanun ve kuralların mantığını kavrayabilme ve uygulayabilecekleri net kararlar alabilme kazanımı edinmeleri amacıyla hazırlanmıştır. Mağdurların zorbalığa karşı önlem almanın avantaj ve dezavantajını sorgulamaları için bu süreç planlanmıştır.

7. Oturum: Bu oturumda katılımcıların ideal benliklerin ortaya çıkmasına ve olmayı arzu ettikleri kişilik yapısının somutlaştırılmasına yönelik geliştirilen oyunlar aracılığıyla ısınma aşaması başlatılmıştır. Bu oyunlar grupta ego inşası amacı ile kullanılacağı gibi üyelerin olumlu özellikleri ile ilgili kendilerinde kodladıkları yanlış inançları düzeltmeyi hedefleyen bir oyun olarak da değerlendirilir. Grup üyelerinin hedefledikleri kişilik özelliğinin gerçekleşmesi için kendilerinde geliştirmeleri gereken noktaları fark ederek oyun aşamasına geçmeleri önemlidir. Çünkü oyun aşamasında, katılımcılar güç dengesizliği yaşanan zorbalık durumlarında kendilerini korumanın önemini ve yollarını deneyimleyeceklerdir. Zorbalık içeren eylemlerin olduğu alanlardan uzak durmanın mümkün olmadığı durumlarda, yardım istemenin ve zorbalığı ilgili kişilere bildirimin gerekliliğine yönelik kişilerin kabulünü sağlamak amacıyla geliştirilen oyunlarla oturum sürdürülmektedir.

8. Oturum: Isınma aşamasında sonlandırmaya yönelik tercih edilen oyunlarda geleceğe ulaşılmasına önem verilmiştir. Kişilerin gelecekte hazır olmadığı ve kaygı verici durumların sahnede canlandırarak yaşantılanması ve çözüm üretilmesi sürecini kapsayan bir oturum planlanmıştır. Burada amaç, üyeleri gelecekte beklemesi muhtemel durumlara hazırlamak ve yaşayacakları güçlüklerde süreci yönetme becerisi kazandırmaktır. Oyun aşamasında ise yine geleceğe yönelik bir inşa çalışması tercih edilmiştir. Katılımcıların kendilerine zarar verebilecek durumları isimlendirebilmeleri ve güvenli alanları kavrayabilmeleri kendilerini korumaları için önemlidir. Oyun geliştirilirken, daha önce belirtildiği gibi akran desteğinin önemli olması nedeniyle zorbalığa maruz kalma durumlarında akranlarına yardım etmenin ve yardım istemenin kazanılması hedeflenmiştir.

Bulgular

Araştırma bulgularına göre, zorbalığın geniş bir tanımının yapılmasının ardından kendini bildirim olarak yer alan "Geçtiğimiz aylarda akran zorbalığına maruz kaldın mı?" ifadesinde hem Psikodrama eğitimi alanların hem de almayanların tamamı akran zorbalığına maruz kaldıklarını belirtmiştir. Olweus (1984) ve Roland (1989), zorbalık olarak adlandırılacak davranışın bir ay boyunca haftada en az bir kez yaşanması gerektiğini belirtmişlerdir. "Geçtiğimiz aylarda okulda akran zorbalığına ne sıklıkta uğradın?" ifadesinde tüm katılımcıların %62,5'i bir ay içinde 2 ya da 3 kez oldu, %30'u ortalama haftada bir kez oldu, %7,5'i ise haftada birkaç kez oldu şeklinde ifade etmişlerdir.

Zorbalık mağduru olduğu belirlenen katılımcıların zorbalıkla başa çıkma düzeyleri Psikodrama uygulaması öncesi ve sonrasında ölçülmüş ve başa çıkma düzeyleri ana boyutlar bazında değerlendirilmiştir.

Tablo 1: Zorbalıkla Başa Çıkma Stratejileri Ölçeğinin Ana Boyutlar Bazında Sonuçları

	Psikodrama Eğitimi Alanlar		**Psikodrama Eğitimi Almayanlar**		**Toplam**	
	İlk Test	Son Test	İlk Test	Son Test	İlk Test	İlk Test
Çaresizlik ve Boyun Eğme	55,00	8,67	53,00	57,00	108	65,6
Yardım Arama	1,40	44,20	1,40	0,60	2,8	44,8
Sosyal Desteğe Başvurma	1,29	40,57	1,71	1,29	3	41,8
Kaçınma	7,33	3,00	6,67	11,33	14	14,3
Direnme	0,80	56,80	1,60	0,40	2,4	57,2
İyimserlik	40,25	5,00	37,00	54,25	77,2	59,2

İlk test boyutlar bazında izlendiğinde Psikodrama eğitimi alanlar ve almayanlar; çaresizlik ve boyun eğme, yardım arama, sosyal desteğe başvurma, kaçınma, direnme ve iyimserlik konularında aşağı yukarı bir paralellik gösterdiği görülmektedir. Son test boyutlar bazında izlediğinde Psikodrama eğitimi alanlar ve almayanlar; çaresizlik ve boyun eğme, yardım arama, sosyal desteğe başvurma, kaçınma, direnme ve iyimserlik konularında aşağı yukarı birbirinin

zıttı ivmelerde seyrettikleri görülmektedir.

Tartışma

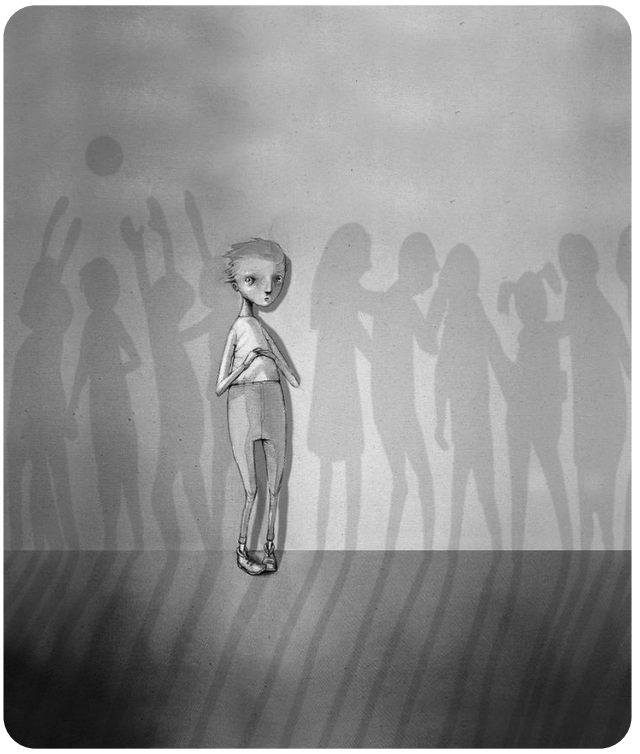
Bu araştırma, ortaöğretim 7. Sınıfa giden zorbalık mağduru ergenlerin maruz kalmış oldukları akran zorbalığı ile ilgili düşük başa çıkma düzeylerini yükseltmeye ya da geçerli başa çıkma stratejileri kazandırmaya yönelik hazırlanan Psikodrama programının etkililiğini test etmek amacıyla yapılmıştır. Bu çalışmaya katılan öğrencilerin tamamı zorbalık mağdurudur. Mağdurlar, Dan Olweus Öğrenciler İçin Akran Zorbalığı Anketi ile belirlenmiştir.

Psikodrama programı yalnızca var olan değil, gelecekteki olası akran zorbalığı içeren eylemlere maruz kalmaya karşı da etkin başa çıkma düzeyini yükseltmeye yönelik güçlü bir kişisel donanım kazandırma işlevine sahip bir programdır. Program geliştirilirken bilhassa zorbalık mağduru ergenlerin kişilik özellikleri ve zorbalıkla karşılaştıklarında kullandıkları etkili ve etkili olmayan başa çıkma stratejilerinin neler olduğuna dair literatür taraması yapılmıştır. Arora (1987), akran zorbalığına maruz kalan öğrencilerin akran ilişkileri kurabilecek sosyal beceriye sahip olmadıklarını belirtmiştir. Yine benzer biçimde mağdurların girişkenlik gösterilmesi gereken eylemlerde tutukluk yaşadıklarını gösteren çalışmalar da bulunmaktadır (Perry vd. 1990; Schwartz vd. 1993). Mağdurların, sosyal beceri düzeyleri diğer öğrencilere oranla daha düşük, arkadaş edinmekte nispeten daha başarısız ve akran gruplarından çoğunlukla dışlanmış olan kişiler olarak tanımlandığı görülmektedir (Banks, 1997).

Özellikle sosyal becerileri yükseltmek ve özgüven sağlayabilmek amacıyla problem çözme becerilerinin gelişmesini sağlamak, Psikodrama oturumlarının öncelikli hedefi olmuştur. Problem çözme odaklı başa çıkma becerilerinin hem mağdurların hem de izleyici çocukların zorbalık sürecinde akranlar arasında yaşanan zorbalık eylemlerine yönelik yapıcı çözümler geliştirme konusunda istek duymalarını sağladığı gözlenmiştir (Erwin, 1993). Zorbalık mağduru olan öğrencilerin, genelde yaşadıkları bu olumsuz deneyimini bir yetişkinle paylaşmaya oranla arkadaşlarıyla daha çok paylaştıkları, bu sebeple sınıf arkadaşlarının varlığının mağdurlar açısından sosyal destek taşıması sebebiyle önemli olduğu belirtilmiştir (Kalliotis, 2000). Psikodrama oturumları bu bilgiler ışığında oluşturulmuştur.

Akran zorbalığı ile ilgili araştırmaların bulguları incelenip ergenlik çağındaki öğrencilerin kullandıkları zorbalık ile etkili ve etkili olmayan baş etme becerilerine bakmak önleyici programların geliştirilmesinde yol göstericidir. Buradan hareketle, 10 – 14 yaş aralığındaki çocukların zorbalıkla başa çıkabilmek için en çok başvurdukları yöntemler; yaşadıkları zorbalığı önemsemeyip görmezden gelme, zorbalara eylemlerine son vermelerini söyleme, yetişkinlerden yardım isteme ve mücadele etmekten geri durma olarak saptanmıştır. Buna karşın ağlama, arkadaşlarıyla işbirliği yapma ve kaçmayı daha az kullandıkları bulgusuna ulaşılmıştır. (Smith vd. 2001). Kullanılan stratejiler arasında etkili olanlar olsa da etkili olmayan başa çıkma stratejilerinden görmezden gelme ya da mücadele etmekten geri durma davranışlarının da sık tercih edildiği görülmektedir. Etkili başa çıkma stratejisi olduğu düşünülen arkadaşlarıyla iş birliği yapmanın en az kullanılmasının nedeni, zorbalık mağdurlarının akran ilişkilerinde zayıf olmalarıdır. Özellikle Psikodrama oturumlarında akran ilişkilerini geliştirmeye yönelik çalışmalara öncelik vermek, öğrenciyi zorbalık döngüsünde hedef olmaktan kurtaracaktır. Zorbalık mağdurlarında başa çıkma stratejilerinde problem odaklı başa çıkma stratejilerinin özellikle arkadaşlık ilişkileri üzerinde olumlu etkisinin olduğu, akran ilişkilerini geliştirdiği ve öğrencilerin zorbalık eyleminde bulunma veya zorbalık içeren eylemlere maruz kalma riskini düşürdüğü görülmektedir (Baldry vd. 2005). Totan (2008) da araştırmasında akran ilişkilerinin artmasının akran zorbalığı döngüsünde mağdur olma olasılığını azalttığı sonucuna ulaşmıştır. Literatürde çoğunlukla zorba ve akran zorbalığı mağduru olan öğrencilerin arkadaşlık ilişkilerinde başarılı olmadığı belirtilmiştir (Smith vd. 2004). Araştırmalara göre zorbalık mağdurlarının diğer akranlarına göre daha düşük benlik saygısına sahip, sessiz, içine kapanık, yalnız, kaygılı ve dışlanmış oldukları belirlenmektedir (Olweus, 2005). Arkadaşlık ilişkisi burada kritik noktadır ve mağdurların akran ilişkilerinin iyileştirilmesi, zorbalığa karşı hedef olmaları üzerinde önleyicilik sağlayabilmektedir. Ölçekteki alt boyutlar bazında ise çaresizlik ve boyun eğme ile kaçınma alt boyutlarından alınmış olan puan arttıkça mağdurların etkisiz bir başa çıkma stratejisine başvurmuş olduğu görülmektedir. Mağdurların Zorbalıkla Başa Çıkma Stratejileri Ölçeğinde verdikleri yanıtlar içesinde çaresizlik ve boyun eğme boyutunun içerdiği 3 alt maddeye verilen yanıtlar ise bu durumu doğrular niteliktedir. Psikodrama oturumları öncesinde ana boyutlar bazında çaresizlik ve boyun eğme konusunda deney grubunun ön testte 55 değerinde olduğu, kontrol grubunun ise 53 değerinde olduğu görülmektedir. Ölçekte alınabilecek en yüksek değerin 60 olduğu düşünüldüğünde deney grubunda da kontrol grubunda da öğrencilerin kendilerini çaresiz hissettikleri görülmektedir. Son testte ise Psikodrama oturumlarına katılan deney grubunun çaresizlik ve boyun eğme konusunda 8,67 değerine gerilediği, oturumlara katılmayan kontrol grubunun ise 57 değerine yükseldiği görülmektedir. Kontrol grubunda zaman içerisinde çaresizlik ve boyun eğme boyutunda artış

görülmekte ve bu durumun araştırılması gerekmektedir. Kaçınma alt boyutu incelendiğinde deney grubunda ilk testte 7,33 değeri son testte 3 değerine düşmekteyken, kontrol grubunda ise ilk test 6,67 iken son test 11,33 değerine dönüşmüştür. Yine bu fark da anlamlı bir farktır ve oluşturulan oturumların öğrenciler üzerindeki olumlu etkisinin yüksek olduğunu göstermektedir. Psikodrama oturumları geliştirilirken çaresizlik ve boyun eğme duygusunun yerini yardım arama ve direnme davranışları ile değiştirmeye yönelik etkinliklere yönelmenin doğru olacağı görülmektedir. Oturumlara katılan öğrenciler kendilerini çaresiz hissetmemeye başlamış ve çaresizlik ve kaçınma yerini yardım arama ve direnmeye bırakmıştır.

Zorbalıkla Başa Çıkma Stratejileri Ölçeğinde yer alan yardım arama boyutunu içeren 5 adet madde vardır. Ana boyutlar bazında yardım arama konusunda deney grubunun da kontrol grubunun da ön testte 1,40 değerinde olduğu görülürken, son testte deney grubu 44,20 değerinde, kontrol grubu 0,60 değerinde görülmektedir.

Bu araştırmada belirlenen zorbalıkla başa çıkma stratejileri, yalnızca Zorbalıkla Başa Çıkma Stratejileri Ölçeği'nin ölçtüğü niteliklerle sınırlı kalmış olsa da araştırma sonucu literatürle eşleşmektedir. Zorbalıkla Başa Çıkma Stratejileri Ölçeği sonuçlarında yardım arama, sosyal desteğe başvurma, direnme ve iyimserlik alt boyutlarından alınan puanlar arttıkça mağdurların etkili bir başa çıkma stratejisine başvurduğu görülmektedir. Bu nedenle arkadaşlık ilişkilerinden yeterince doyum elde edememek kurban olma eğilimini arttıran bir unsur olabilir düşüncesiyle grupların Zorbalıkla Başa Çıkma Stratejileri Ölçeğinde sosyal desteğe başvurma boyutunu içermekte olan 7 maddeye verdiği yanıtları incelemek önemli olmuştur. Ana boyutlar bazında sosyal desteğe başvurma konusunda Psikodrama eğitimi alanlar ön testte 1,29 değerindeyken Psikodrama eğitimi almayanların ön test değeri 1,71'dir. Deney grubu ve kontrol grubu ön testte paralel yanıtlar vermiştir. Son testte deney grubu 40,57 değerine yükselirken kontrol grubu 1,29 değerine gerilemiştir. Burada Psikodrama oturumunun olumlu etkisi net olarak görülmektedir. Bu fark anlamlı bir farktır. Oturuma katılım gösteren öğrenciler, sosyal desteğe başvurma noktasında etkili baş etme becerisi kazanmışlardır. Arkadaşlardan sosyal destek almanın sosyal ve psikolojik gereksinimlerin karşılanmasındaki önemi ve akran ilişkisinden sağlanan doyum, öğrencilerin psikolojik ve öznel iyi olmaları üzerinde etkilidir. Mağdur durumda olan öğrencinin iyilik halinin düşük olduğunu gösteren birçok araştırma bulgusu söz konusudur (Andreou, 2000; Rigby, 2002). Ancak bu araştırmada öğrencilere, kendilerine yönelik anne baba tutumları, öğrencilerin fiziksel sağlık durumları, kaygı seviyeleri, benlik algıları gibi literatürde akran zorbalığı ile bağlantısı olduğu belirtilen değişkenlerin sorulmamış olması nedeniyle araştırma bulgularında mağdurların iyilik hali üzerinde bir yorumlama yapılamamaktadır.

Yine buradan devam edecek olunursa direnme boyutu için de anlamlı bir değişim söz konusudur. Ana boyutlar bazında direnme konusunda deney grubunda ön test sonucu 0,80 değerindeyken, son testte 56,80 değerine yükseldiği görülmektedir. Kontrol grubunda ise ön test sonucu 1,60 iken, son test sonucu 0,40 değerine gerilemiştir. Burada iki boyutta da önemli bir fark görülmektedir. Deney grubunda üstte bahsi geçen çaresizlik ve boyun eğmenin yerini yardım arama, direnme ve sosyal desteğe başvurma almıştır. Direnme boyutu esasında mağdurların kendine güvenini temsil etmektedir. Literatürde bu konuda yapılan araştırma sonuçlarına bakıldığında özellikle, 10 – 15 yaş arası öğrenciler arasında en sık tercih edilen etkili baş etme stratejisinin kendine güven ve sorun çözme olduğu ve bunun yanında ikinci sırada ise uzaklaşma ve sosyal destek aramanın yer aldığı görülmüştür (Kristensen vd. 2004). Etkili olmayan baş etme becerileri bağlamında ise mağdur ve zorba/mağdurlara bakıldığında çaresizlik duyma ve boyun eğici tutumların daha fazla tercih edildiği görülmektedir (Yöndem vd. 2008). Bulgular, literatürle benzerlik göstermektedir. Sosyal desteğe başvurma boyutu ile birlikte direnme boyutunun eş zamanlı artış gerçekleştirdiği görülmektedir. Hatta kontrol grubunda özellikle zaman geçtikçe direnme ve yardım arama boyutlarının değerlerinde düşüş olduğu da gözlenmiştir. Bu da araştırılması gereken bir konu olarak düşünülebilir.

İyimserlik alt boyutu ele alınacak olursa, iyimserlik

konusunda deney grubunun ilk testte 40,25 değerinden son testte 5 değerine gerilediği, kontrol grubunun ise ilk testte 37 iken son test 54,25 değerine yükseldiği görülmektedir. Ölçekte iyimserlik alt boyutu etkili başa çıkma stratejisi olarak değerlendirilmektedir. Ancak öğrencilerin zorbalık eyleminde arkadaşlık ilişkilerinin önemli bir noktada durduğu, ergenlik dönemindeki öğrencilerin yaşıtlarıyla kurmuş oldukları akran ilişkisinin niteliğinin kişilerin zorba ve mağdur olmalarında etkili olduğu düşünülmektedir. Zorbalık mağdurlarının akran ilişkilerinden doyum sağlamıyor olmalarına rağmen, akran ilişkisini sürdürmek adına zorbalığa karşı gelmiyor ve iyimser düşüncelerle akran ilişkisini sürdürüyor olmaları da söz konusu olabilir. Ancak bu durumla ilgili bir kanıt söz konusu olmadığından iyimserliğin zaman içerisinde kendiliğinden arttığı, Psikodrama programının iyimser bakış açısını düşürdüğü yönünde bir çıkarım söz konusudur.

Sonuç

Psikodrama teknikleri temel alınarak hazırlanan program, katılım gösteren ergenlerin, zorbalık mağdurluğu ile başa çıkma düzeylerini yükseltmede etkili bir programdır. Bir başka deyişle Psikodrama programı, ergenlerin akran zorbalığı yaşantılarıyla başa çıkmada "yardım arama", "sosyal desteğe başvurma", "direnme" stratejilerinin düzeylerini yükseltmede etkili bir programdır. Psikodrama programı, 7. sınıf öğrencilerinde zorbalık mağdurlarına yönelik psikolojik yardımı konu edinen uzmanların benzer gruplarda uygulayabilecekleri etkili araçtır.

Kaynakça

ALTINAY, D. (2015). *Psikodrama Grup Psikoterapisi El Kitabı.* İstanbul: Epsilon Yayınevi.

ANDREOU, E. (2000). Bully/victim Problems and Their Association With Psychological Constructs in 8- to 12- Year- Old Greek Schoolchildren. *Aggressive Behavior, 26*(1), 46-56.

ARORA, T. (1987). Defining Bullying For A Secondary School. *Educational And Child Psychology, 3*(4), 110-120.

BALDRY, A. C., & FARRİNGTON, D. P. (2005). Protective Factors as Moderators of Risk Factors in Adolescence Bullying. *Social Psychology of Education, 8*(3), 263-284.

BANKS, R. (1997). Bullying in schools. *ERIC Clearinghouse on Elementary and Early Childhood Education Champaign II*, ERIC Document Reproduction Service No. ED407154.

CARNEY, A. G., & MERRELL, K. W. (2001). Bullying in Schools: Perspectives on Understanding and Preventing an International Problem. *School Psychology International, 22*(3), 364-382.

DÖKMEN, Ü. (2000). *Sosyometri ve Psikodrama.* İstanbul: Sistem Yayıncılık.

Erkuş, A. (2017). *Davranış Bilimleri İçin Bilimsel Araştırma Süreci.* Ankara: Seçkin Yayıncılık.

ERWIN, P. (1993). *Friendship and Peer Relations in Children (Social & Personal Relationships).* New Jersey: Wiley.

KALLIOTIS, P. (2000). Bullying as a Special Case of Aggression. Procedures For Cross-cultural Assessment. *School Psychology International, 21*(1), 47-64.

KRISTENSEN, S. M., & SMITH, P. K. (2004). The Use Of Coping Strategies By Danish Children Classed As Bullies, Victims, Bully/Victims, and Not Involved, In Response To Different (Hypothetical) Types Of Bullying. *Scandinavian Journal of Psychology, 44*(5), 479-488.

MORENO, J. L. (1963). *Sosyometrinin Temelleri.* (N. Ş. KÖSEMİHAL, Çev.) İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi.

MORENO, Z. T., BLOMKVIST, L. D., & RUTZEL, T. (2013). *Psikodrama Artı Gerçeklik ve İyileştirme Sanatı.* (B. Şimşek, Çev.) Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

NANSEL, T. R., OVERPECK, M., PILLA, R. S., RUAN, W. J., SIMONS-MORTON, B., & SCHEIDT, P. (2001). Bullying Behaviors Among US Youth: Prevalence and Association With Psychosocial Adjustment. *Journal Of The American Medical Association, 285*(16), 2094–2100.

OLWEUS, D. (1984). Aggressors and Their Victims: Bullying at School. H. G. Neil FRUDE içinde, *Disruptive Behaviour in Schools* (s. 57-76). New York: Wiley.

OLWEUS, D. (1993). *Bullying At School: What We Know And What We Can Do.* Oxford: Wiley-Blackwell.

OLWEUS, D. (2005). *Bullying at School.* Oxford: Blackwell.

OLWEUS, D., SMİTH, P. K., CATALANO, R., JUNGER-TAS, J., SLEE, P., & MORITA, Y. (1999). *The Natüre Of School Bullying: A Cross-National Perspective.* London: Routledge.

PERRY, D. G., KUSEL, S. J., & PERRY, L. C. (1988). Victims Of Peer Aggression. *Developmental Psychology, 24*(6), 807-814.

PERRY, D. G., WILLIARD, J. C., & PERRY, L. C. (1990). Peers' Perceptions of the Consequences That Victimized Children Provide Aggressors. *Child Development, 61*(5), 1310-1325.

RIGBY, K. (2002). *New Perspectiveson Bullying.* London : Jessica Kingsley Publishers.

ROLAND, E. (1989). Bullying: The Scandinavian Research Tradition. D. A. Delwyn TATTUM içinde, *Bullying İn Schools* (s. 21-33). London: Trentham Books.

SCHWARTZ, D., DODGE, K. A., & COIE, J. D. (1993). The Emergence of Chronic Peer Victimization in Boys' Play Groups. *Child Development, 64*(6), 1755-1772.

SEÇER, İ. (8-11 Eylül 2013). *Zorbalıkla Başa Çıkma Stratejileri Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması.* İstanbul: Dünya Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi.

SİPAHİ, H. T., & KARABABA, A. O. (2018). Olweus Öğrenciler İçin Akran Zorbalığı Anketinin Türkçeye ve Türkiye'ye Uyarlanması ve Geçerlilik, Güvenirlik Analizi. *Ege Tıp Dergisi, 57*(4), 222-227.

SMITH, P. K., SHU, S., & MADSEN, K. (2001). Characteristics of Victims of School Bullying: Developmental Changes in Coping Strategies and Skills. J. JUVONEN, & S. GRAHAM içinde, *Peer Harassment in School: The Plight of the Vulnerable and Victimized* (s. 332-351). New York: The Guilford Press.

SMITH, P. K., TALAMELLI, L., COWIE, H., NAYLOR, P., & CHAUHAN, P. (2004). Profiles of non-victims, escaped victims, continuing victims and new victims of school bullying. *British Journal of Educational Psychology*(74), 565-581.

SOLBERG, M. E., & OLWEUS, D. (2003). Prevalence Estimation of School Bullying With The Olweus Bully/Victim Questionnaire. *Aggressive Behavior*(29), 239-268.

Totan, T. (2008). *Ergenlerde Zorbalığın Anne, Baba ve Akran İlişkileri Açısından İncelenmesi.* Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.

YÖNDEM, Z. D., & TOTAN, T. (2008). Ergenlerde Zorbalık ve Stresle Başetme. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 3*(35), 28-37.

MEHMET SIRRI SANLI'NIN HAYATI VE YAZI SERÜVENİ

AYNUR SEREN

İkinci Meşrutiyet dönemi yazarları içerisinde İzmir'de en aktif yazı hayatına sahip yazarlardan biri olan Mehmet Sırrı Sanlı, gazete yazılarının yanında edebiyat alanında da eserler kaleme alarak yaşadığı dönemde oldukça verimli bir yazı süreci geçirmiştir. İkinci Meşrutiyet sonrasında Milli Mücadele ve Cumhuriyet dönemlerinde de üretkenliğini devam ettiren yazar, gazeteciliğinin yanında yazdığı roman, şiir, hikaye, piyes ve monologları ile de dikkat çeker. Kaleme aldığı eserler, dergi ve gazetelerde gerek tek sayıda gerekse tefrika edilerek yayımlanmıştır. Tiyatro yazarlığı konusunda en verimli çağını İkinci Meşrutiyet dönemi içerisinde yaşayan Sanlı'nın edebi eserlerine bakıldığında, içerik bağlamında özellikle sosyal konulara -ki bu konuların başında kadının toplum içerisindeki konumu gelir- ağırlık verdiği gözlenir. "Sanlı, evlilik, şahane arzulara dayanan kadın erkek ilişkileri, feminizm, feminizmin yanlış anlaşılması, alafrangalık ve alafrangalığın doğurduğu israf, nesil çatışması, toplumsal yaşamın her alanında paranın çok belirleyici olması, ianeler, sosyal hizmetler, ezberciliğe dayanan eğitim sistemi, tiyatro ve sinema gibi yerlerde uyulması gereken görgü kuralları gibi devrin çok çeşitli aktüel meseleleri hakkındaki görüşlerini mizah ve hiciv tonlarının iç içe geçmiş olduğu bir üslupla dile getirmeye çalışmıştır." (Nemutlu, 2011: 195). Bununla beraber onun eserlerinde siyasi konuların da yer aldığını görürüz. Nitekim bazı monologlarında Abdülhamit'e yaptığı cüretkar göndermelerle dikkat çeker. Mehmet Sırrı Sanlı, eserlerinde genellikle sosyal konulara yer vermeyi tercih etmiştir. İkinci Meşrutiyet sonrasında başladığı yazın hayatını Cumhuriyet döneminde de devam ettiren yazar, yaşamı süresince muhteva yönünden zengin yelpazeli bir üretim süreci geçirmiştir.

Hayatına dair detaylı bilgiye ulaşmakta zorlandığımız Mehmet Sırrı Sanlı, Sakız adasında dünyaya gelmiştir. 1884 yılında doğduğunu tahmin ettiğimiz Sanlı, ibtidaî mektebini ve rüştiyeyi Sakız adasında tamamlamıştır. İzmir'de idadî tahsilini bitirdikten sonra tekrar Sakız'a dönerek bir ilkokulda öğretmenlik yapmaya başlayan yazarın, İzmir'e yeniden gidişine dair net bir tarihe ulaşılamamaktadır. Yine de Ömer Faruk Huyugüzel Ahenk'te çıkan bir yazıdan hareketle onun 1910 yılının ekim ayında İzmir'e öğretmen olarak gittiği düşüncesine varır (Huyugüzel, 2000: 402).

Mehmet Sırrı Sanlı'nın yazı hayatına öğretmenlik yıllarında başlamış olması muhtemeldir. Nitekim yazarın öğrencilere yönelik şiirleri, monologları ve daha pek çok türde yazısı mevcuttur. Sanlı'nın gazetede yayımlanan ilk yazısı, *İzmir* gazetesinde çıkan Meyl-i Masum başlıklı mensur şiiridir. Yazarın üretim süreci *Hizmet*, *Ahenk* ve *İttihad* gazetelerindeki yazılarıyla devam eder. *İttihad* gazetesinde düzenli olarak yazı kaleme alan yazar, 1911 yılının mayıs ve temmuz ayları arasında bazıları *Seyirci* takma adıyla monolog, hikaye ve makaleler yayımlar ve *Anadolu* gazetesinde de aynı takma adı kullanarak yazmaya devam eder (Huyugüzel, 2000: 403). Yazarın İttihat gazetesinde yayımlanan tiyatro türündeki eserleri; *Kırk Beşlik Kara Kuru Bir Matmazel Tarafından: Zorla Değil A... Evlenmeyeceğim*, *Tembel ve İddiakâr Bir Şakird Tarafından: Niçin Sınıfta Kaldım?*, *Ben Ne Olabilirim*, *Bir Bekar Tarafından: Yatak Değil A... Mezar*, *Yüz Sene Sonra Kadınlar* isimli monologlarıdır. Bu monologların önemi, sonrasında Mehmet Sırrı'nın *İncinmiş Bekâretler* adıyla basılan kitabında yer almış olmalarıdır.

Sanlı, bu dönem içerisinde *Talebe* isimli bir dergi çıkarır.

Bu dergi, çocuklara yönelik yazılar içerir ve dergide Mehmet Sırrı Sanlı'nın da yazıları ve monologları yer alır. Karantina'da Çocuk Bahçesi isimli kendisinin açmış olduğu bir okul olduğunu bildiğimiz Sanlı'nın, *Talebe* dergisini bu tarihlerde çıkarmış olması muhtemeldir. Çocuk Bahçesi adlı okulun varlığına ilişkin bilgiye, İsmail Zühdü'nün ölümünden sonra Sadâ-yı Hak'ta çıkmış olan bir yazıdan ulaşıyoruz. Bu yazıdan, İsmail Zühdü'nün bu okulda müzik dersleri verdiği ve Mehmet Sırrı'nın çocuklar için yazdığı şiir ve piyeslerini bestelediği anlaşılıyor (Sadâ-yı Hak, 13 Ağustos 1340). Anlaşıldığı üzere Mehmet Sırrı çocukların eğitimine ayrı bir ihtimam göstermiştir ve onlar için pek çok şiir, monolog ve piyes neşretmiştir. 1912 yılında yayınlanmaya başlayan *Talebe* dergisi de öğrencilere yönelik hazırlanmış bir içeriğe sahiptir. İlk sayısı 1 Şubat 1327/14 Şubat 1912 yılında çıkan dergi, sadece 3 sayı yayınlanmıştır. On beş günde bir çıkan bu derginin son sayısı, 1 Mart 1327/14 Mart 1912 tarihini taşır.

Fotoğraf: Talebe Dergisi

Yukarıdaki nüsha, *Talebe* dergisinin ilk sayısından alınmıştır. Derginin sahibi Mehmet Sırrı, müdürü Faik Şemseddin, musavviri Bahaddin ve Şefik Şemseddin'dir. Basım yerinin İzmir Şems Matbaası olduğunu öğrendiğimiz bu kaynakta, musavvirler tarafından kız ve erkek çocukları bir arada çizilmiştir. Mehmet Sırrı'nın kadın ve erkek eşitliği konusundaki hassasiyetine dair de bir örnek oluşturan bu kapak, çocuk yaşta verilecek olan eğitimin önemine dikkat çeker. Sanlı, toplumsal yaşam içerisinde kadınların erkeklerle eşit oranda söz sahibi olması gerekliliği düşüncesi içerisindedir ve bu düşüncesini eserlerinin birçoğuna yansıtmıştır. Sanlı'nın yetiştirmiş olduğu iki kızının da hayattaki duruşları ve kendi alanlarındaki başarıları düşünüldüğünde onun bu düşünceyi sadece fikir olarak değil, pratikte de içselleştirdiğini ve hayatına somut olarak adapte ettiğini görmüş oluruz.

Talebe dergisinin ilk sayısı 1 Şubat 1327 (14 Şubat1912) tarihinde, Akil Koyuncu'nun "Al Sancak" isimli şiiri ile başlar. Ahmet Haşim'in "Güneşe" şiirinin yanında "Meslek ve Gâye" adlı bir yazı vardır. *"Siyah Güller"* başlıklı monolog, "Şöhret Yolunu Buluncaya Kadar; Edison", "İlm-i Hey'etin Tarihçesi", "Mektep-Aile", "Sükûnetlerde" başlıklı yazılarla devam eder. Dergi, "Derin Fikirler" ve "Mektebî Latîfeler" ile sonlanır.

Derginin 15 Şubat 1327 (28 Şubat 1912) tarihli ikinci sayısı, Ahmet Haşim'in "Evim" adlı şiiri ile başlar. "İlm-i Hey'etin Tarihçesi", "Sükûnetlerde" yazılarının ardından *"Sen Kızsın, Senin Aklın Ermez"* monoloğuna yer verildiği görülür. Dergi, yapılmış olan edebî müsabakayı kazanan parça "Kızlı Cerîhalar", "Mektebî Latîfeler", Ziya Zühdü'nün "Akşam" şiiri ve Mehmet Sırrı'nın kaleme aldığı "Kızlarımızın Tahsil ve Terbiyesi" başlıklı yazı ile devam eder. "Bilmeceler" ve "Tercüme Müsâbakası" nın ilanı ile dergi sonlanır.

Talebe'nin 1 Mart 1327 (14 Mart 1912) tarihli üçüncü ve son sayısı bir kadın ve çocuğun resmi ile başlar. Tabip Mustafa Enver Bey'in dergiye hediye ettiği sağlık ile ilgili bilgiler taşıyan "Mektep Hayatı" başlıklı yazı, "Sükûnetler" ile devam eder. Dergi; "Yıldız Gözüm Olmuştu", "Araba Hayvanı", *"Bir Cerîha-i Vatan"* monoloğu, "Vesâit-i Midâfaadan taht-el-Bahirler" makalesi, "Tedrîs ve Terbiye Bahisleri Altında" başlıklı öğretmenlere hitaben yazılan bir mektubun ardından "Kızlarımızın Tahsîl ve Terbiyesi" başlıklı yine Mehmet Sırrı'ya ait olan bir yazı ile son bulur.

Bu üç sayıda, 3 ayrı monoloğun yer aldığı görülür. *Siyah Güller* adlı monologda, büyük validesinin söylediği atasözünü dikkate alarak dayak yemenin hayırlı bir iş olduğu inancına kapılan öğrencinin hikayesi anlatılır. *Sen Kızsın, Senin Aklın Ermez*'de, bir kız öğrencinin, zekasını küçümseyen abisine verdiği ders konu edilir. *Bir Cerîha-i Vatan* monoloğunda ise vatan işgalinin bir aile içerisinde yarattığı bedbahtlık, bir çocuğun gözünden aktarılır.

Yazar 1912 yılında *Gençlik* dergisinde yazmaya başlar. Bu dergide, yazarın *Ben Gelinimi Severim* adlı monoloğu yayımlanır. Bu monologda, bir kaynananın gelini ile ilgili düşüncelerine yer verilir. Sabire Hanım, eşini kaybetmiştir ve gelininin babası ile evlenmek istemektedir. Eğer gelini buna razı gelmezse onu oğlundan ayırmakla tehdit eder. Sabire Hanım, Sanlı'nın 1912 yılında kitap olarak bastırdığı *Gelin İntihâbı* adlı oyunundaki Hatice Hanım'ın bir prototipi gibidir. 1913 yılına gelindiğinde Yeni Lisan hareketinin İzmir'deki yansıması olan *Yeni Li-*

san Müdafii Yeni Hayat dergisinde *Kâbe Kırlangıcı* isimli piyes, *Sen Ne olacaksın?* başlığına sahip monolog ve bir manzum muhavere olan *Çocukla Kelebek* karşımıza çıkar. *Kâbe Kırlangıcı*'nda, Müslümanların birlik olması düşüncesine yer verildiği görülür. *Sen Ne Olacaksın?* monoloğu, devrin çeşitli mesleklerinindeki yozlaşmış yapıyı ele alır. Bu monologda Sanlı'nın eleştirisini yönelttiği asıl kitle, liyakattan uzak bir işleyiş sürdüren vekillerdir. *Çocukla Kelebek*'te ise çocuklara eşyalarına ve canlılara özenli davranmaları gerektiği düşüncesi aktarılmaya çalışılır. Bu üç eser, öğrenciler için yazılmış gibi görünse de *Kâbe Kırlangıcı* ve *Sen Ne Olacaksın?* piyeslerinin daha çok yetişkinler için kaleme alındığı düşünülebilir. Sen Ne Olacaksın?, daha sonra yazarın Kâbe Kırlangıcı kitabında *Mebus Kim Olacak?* ismi ile yayımlanır. *Yeni Lisan Müdafii Yeni Hayat* dergisinde *Müsâvat İsteyen Bir Kız* piyesi de tefrika edilmiştir. Derginin eksik sayıları nedeniyle bu piyesin tamamına ulaşmak mümkün olmamıştır. Yine de bu piyesin 28 Aralık 1913 tarihinde Milli Kütüphane Tiyatrosunda sahnelendiği bilgisine yine aynı dergide çıkan bir yazıdan ulaşıyoruz (Yeni Hayat, 6 Kanûnıevvel 1329/19 Aralık 1913). Sanlı, Hizmet gazetesinde kendisiyle yapılan röportajda, bu oyunun Milli Kütüphane'deki temsilinden sonra en batılı kadınların dahi eleştirisine maruz kaldığını bildirir ki oyunda tesettürün aleyhinde bulunmuş olduğunun da altını çizer (Hizmet, 19 Kanunıevvel 1927). Yazarın 1914 yılında Türk Çocuğu dergisinde çıkan *Genç Sanatkarlar* isimli eseri de yarım kalmıştır. Sanlı bu eserde, kolera salgını ile ilgili alınan önlemlerin yetersizliğine ve halkın bu konudaki cehaletine dikkat çekmeye çalışmıştır.

Sanlı, 1918 yılında *Kosmos* gazetesinde çalışmaya başlar. İzmir'de 1917 yılında yayın hayatına başlayan Rum gazetesi Kosmos'ta 1918 yılının sonuna kadar Nikos Nikolaidis ile beraber çalışan Mehmet Sırrı, eleştirilerin odağı haline gelir. Sanlı'nın işgal yıllarında Yunan propagandasının yapıldığı bir gazetede çalışmış olması, kendisine yöneltilen eleştirilerin kaynağını oluşturur. Yazar özellikle *Anadolu* gazetesinde bizzat kendisine yöneltilen eleştiri yazılarında bir 'hain' olarak anılır:

"O Mehmet Sırrı Bey ki bugün akûrâne bir savletle saldırdığı inkılâp ricali canlarını dişlerine takmış bütün bir husûmet dünyasına karşı yalnız milletleri için ve yalnız onun namına boğuşurlarken o Kramer Palas'da Yunan zabitleriyle kolkola buzlu biralar içer, memleket ve zavallı Türk halkı Yunan işgali altında inim inim inlerken o, imzasını taşıyan Kosmos gazetesinde Yunan adaletinden ve Türk mezâliminden bahsedilmesine lâkayd kalırdı. Rollerin bu kadar değiştiği; hainlerin, düşmanlarla el ele vermiş olanların, memleketin en hâlis çocuklarına memleket ve millet namına küstahâne bir vaziyet aldıkları hiç bir milletin tarihinde mesbuk değildir." (Anadolu, 6 Temmuz 1931).

Sanlı'nın zaten kısa süreli olan Kosmos'taki yıllarının 1918 yılı sonlarında son bulmuş olması, yazara yöneltilen eleştirilerin haklılığını sorgulatır zira Yunan işgali 15 Mayıs 1919 tarihinde gerçekleşmiştir. Sanlı, İzmir'in işgalinden önce Kosmos gazetesinden ayrılmıştır. Bu konuyla ilgili 1918 yılının kasım ayında *Köylü* gazetesinde çıkan bir yazıda, yazarın Kosmos gazetesinden ayrılacağına dair bir bilgi yer alır (Köylü, 3 Kasım 1918). Zeki Arıkan'ın Mütareke ve İşgal Dönemi adlı kitabında bu bilgiye yer verildiği, yazarın Kosmos'tan ayrıldıktan sonra *Sada* gazetesini üzerine alıp vatani borcunu bu silahla yerine getireceği bilgisinin de aynı yazı içerisinde dile getirildiği görülür (Arıkan, 1989: 9-10). Bu bilgilerden hareketle Mehmet Sırrı'ya kimi çevreler tarafından yöneltilen sert söylemlerin, yazarın bu çevrelerden siyasi görüş konusunda farklı bir çizgide olmasıyla ilintili olabileceği düşüncesi, bu yönde Sanlı'nın doğrudan şahsına yönelik yapılan eleştirilerin asıl nedenine açıklık getirilmesi noktasında değerlidir. Nitekim bu eleştiriler çoğunlukla Cumhuriyet Halk Fırkası'nın İzmir basın kanalındaki sözcüsü niteliğinde olduğunu söyleyebileceğimiz *Anadolu* gazetesinde çıkan yazılar ile kendisini gösterir. Mehmet Sırrı'nın Sadâ-yı Hak gazetesinde Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası ile ilgili düşünceleri, partinin programına olan övgüleri ve Cumhuriyet Halk Fırkası'na karşı yönelttiği eleştirileri bu sert suçlamaların altında yatan asıl nedene işaret eder. Nitekim yazarın Sadâ-yı Hak'ta "Yeni Fırkanın Programı" başlığı ile kaleme aldığı yazı, partilerle ilgili görüşlerini ifade etmesi açısından önemlidir. Sanlı, bu yazısında programların kağıt üzerinde kalmaması gerektiğini, konuşmadan çok icraatin lazım geldiğini ve adaletin de sadece vekillere değil tüm millete sağlanmasının icap ettiğini dile getirmiş ve bizzat partilerin adını da zikrederek Cumhuriyet Halk fırkasını bu konuda eleştirmiştir (Sadâ-yı Hak, 25 Teşrin-i Sâni 1340).

Anadolu gazetesinde *"Kosmoşcu'yu Tanıyınız"* başlıklı Mehmet Sırrı'ya yöneltilen bir diğer eleştiri yazısı, yazara yöneltilen ağır ithamların kişiler arasındaki siyasi fikir ayrılıklarından kaynaklanmış olabileceği düşüncesine katkı sunması açısından önemlidir:

"-Hayır Mehmet Sırrı Bey sen bu memlekette temizlenemezsin. Cumhuriyet Halk fırkasına muhalefet etmekle sen hiçbir şey kazanamazsın. Nitekim senin muhalefetinden

Serbest fırka da hiçbir şey kazanamayacaktır. Çünkü sen Kosmoşçu Sırrı'sın. Bunu inkar edebilir misin?" (Anadolu, 25 Eylül 1930).

"Sırrı Bey ne yüzle gazetecilik yapıyor?" sorusunun alt başlık olarak atıldığı bu yazıda Mehmet Sırrı ağır ifadelerle suçlanır. Oysa Mehmet Sırrı, bu gazetenin sahibi Haydar Rüştü ile bir dönem *Yeni Hayat* dergisinde beraber çalışmıştır.

Sanlı, 1918 yılının kasım ayında Michel Comberes ile *Le Levant* isimli Fransızca gazeteyi çıkarır. Zeki Arıkan'ın Mütareke ve İşgal Dönemi İzmir Basını adlı kitabında Le Levant gazetesinin Yunan işgali döneminde İtalyanlara yakın bir yayın hayatı sürdürdüğü bilgisi yer alır (Arıkan, 1989: 172-173). Gazete Frenk Mahallesi'nde 9 Eylül günü çıkan yangında alevler içinde kalmıştır. Mehmet Sırrı ve ailesinin, bu yangında bir İtalyan gemisine sığındığını, yazarın oğlu Reşat Sanlı ile yapılmış olan röportajdan öğreniyoruz (Yeni Asır, 8 Ocak 1985). İşgal yıllarında Sanlı'nın bir Fransız gazetesi yönetiminde yer alması, yazarın yine eleştirilerin odağı haline gelmesine neden olmuştur. Sanlı, bu defa da Yunan işgali sırasında İtalyanlara olan yakınlığı nedeniyle eleştirilmiştir.

Mehmet Sırrı Sanlı, İzmir'in işgalinden birkaç gün sonra *Sadâ-yı Hak* gazetesini çıkarmaya başlar. "Adının üstünde bulunan, yayın ilkesini yansıtan 'Halkın Sesi' 'Halkın Sesi' olmakla mübâhât / Dâim edeceksin, işte budur bizce mükâfât' özlü sözüyle, alt başlığında da 'Her gün sabahları neşr olunur, fikri müstakil, vicdânı hür, Türk'e dost olanın dostu Türk gazetesidir' tümcesiyle kimliğini açıklayan Sadâ-yı Hak gazetesi, işgal yıllarını suskun geçirir. Bu nedenle de Kurtuluş Savaşı sonrasında sert eleştirilere uğrar." (Sevinçli, 2019: 163). Bu gazetede yazarın tiyatro türünde pek çok eserinin olduğunu görürüz. *Kâbe Kırlangıcı*, *Ordumuzun Melekleri*, *Sanat Yolunda*, *Gelin Alırken* piyesleri ve *Düdük*, *Ben Gelinimi Severim* monologları yazarın Sadâ-yı Hak'ta yayınlanan tiyatro eserleridir. *Gelin İntihâbı* piyesi, ilk olarak kitap olarak basılmıştır. Piyes sonrasında Sadâ-yı Hak'ta *Gelin Alırken* başlığı ile tefrika edilse de bu tefrika tamamlanmamıştır. Bu piyes, aradan geçen yılların ardından 1932 yılında *"Dünya Cennetine Girerken"* ismi ile Halkın Sesi gazetesinde tefrika edilmiştir. *Ordumuzun Melekleri* piyesinin tefrikası da Sanlı'nın yarım kalan piyesleri arasındadır. Bu eserlerden *Gelin İntihâbı*'nda, oğluna kız bakmaya giden Hatice Hanım ile gelin adayı Bihin'in hikayesi işlenir. Mehmet Sırrı Sanlı'nın başarılı piyesleri arasında değerlendirebileceğimiz Gelin İntihâbı, eski ve yeni evlilik anlayışını oyun kişileri vasıtasıyla karşı karşıya getirir. Görücü usulü evliliğin eleştirisini gördüğümüz oyunda, Hatice Hanım geleneği, Bihin ise yeniliği temsil eder. *Sanat Yolunda* isimli piyeste, eşinin arkadaşını yoldan çıkarmaya çalışan yazar Suat Bey'in sadakatsizliği üzerinde durulur. Yarım kalmış olan *Ordumuzun Melekler*i isimli piyeste ise Milli Mücadele döneminde vatanı uğruna anne ve babasının sözünü dahi dinlemeyerek cepheye giden sultanî öğrencisi Şükriye'nin ve arkadaşlarının hikayesi anlatılır. Yazarın Düdük adlı monoloğu manzum bir eserdir. Oyun kişisi bir çocuk olan bu monologda, hırsızlığın kötülüğü üzerinde durulur. Mehmet Sırrı Sanlı, -gerçek bir haberden yola çıkarak- yardım malzemesi taşıyan bir vagonun yağmalanmasına ilişkin gönderme yapmak niyeti ile kaleme almış olduğu bu monologda, anlatım olarak bir çocuğun tercih ederek monoloğu daha etkili bir söyleme kavuşturmaya çalışmıştır. Sadâ-yı Hak gazetesinde, yazarın *Benim Cinayetim* isimli manzum muhaveresi de yer alır. Bu eserde, bir çocuğun, yetim olan bir çocuğun dilendiğini görüp bunu annesine anlatması konu edilir. Yazarın bu eserinde dikkat çekmek istediği konu, bu yetim çocuğun babasının uzun yıllar devlete hizmet etmiş bir memur olmasıdır. Gazetede, tiyatro türündeki eserler içerisinde değerlendirebileceğimiz *Çare Sizdedir* isimli tekellümî hikaye de yayımlanır. Tek perdelik bir oyun olan bu eserde, kendisinden yaşça büyük bir erkekle sevmediği halde evlenmek zorunda kalan Aliye Hanım'ın hikayesine dikkat çekilir. Nitekim sonrasında Aliye Hanım eşini genç bir doktorla aldatır. Ekonomik kaygılarla gerçekleşen evliliklerin yürümeyeceğine dair bir mesaj barındıran bu piyeste, eğitim alıp ayaklarının üzerinde durmak isteyen bir genç kızın mücadelesine de yer verilmiştir. Sanlı, Sadâ-yı Hak gazetesinde diğer edebi türlerde de yazılar kaleme almıştır ve bu dönemde bunları da gazetesinde yayımlamıştır.

Mehmet Sırrı Sanlı, *L'Echo de France* adlı Fransız gazetesinin de yönetiminde yer almıştır. François Georgeon, Fransızca Basına Toplu Bir Bakış adlı kitabında, Kemalist Dönemde Türkiye'de Fransızca Yayın Yapan Basına Toplu Bir Bakış başlıklı bir bölüm açarak burada L'Echo de France gazetesinden bahseder ve Fransız konsolosunun gazete ile ilgili, *"İzmir Fransız kolonisi için zor olan bu dönemde cesaretli girişimin etkili bir güç aracını oluşturmaktaydı."* ifadelerine yer verir (Georgeon, "t.y.": 329). Yazar bu gazeteyi, Le Levant ve Sadâ-yı Hak gazetesini çıkardığı dönemde yayınlamıştır.

1922 yılında *Kahkaha* isimli mizah dergisini çıkaran Sanlı, bu dergiden sonra 1924'te mizahi ve edebi bir dergi olan *Resimli Yurt*'u yayınlamaya başlar. Resimli Yurt dergisi, Sanlı'nın monolog ve piyesleri açısından oldukça geniş bir yelpazeye sahiptir. Bu dergide *Kadın Parmağı* ve

Kadınlardan Heyet-i Vekîle piyesleri dikkat çeker. Cumhuriyet kadınını gördüğümüz bu iki piyeste, Sanlı'nın daha önceleri idealize etmiş olduğu kadın tipi canlanır, devleşir ve duran değil harekete geçen bir birey olarak varlığını gösterir. *Kadın Parmağı*'nda, babasının işlerini Ankara'ya giderek halleden bir kızın hikayesi anlatılır. Piyeste, kadının ev dışında da akıllı, çalışkan ve iş bitici özelliklere sahip güçlü bir birey olduğu düşüncesi vurgulanır. *Kadınlardan Heyet-i Vekîle* isimli piyeste ise kadınlar ülke yönetiminde söz sahibi olurlar. Bakan olarak seçilen vekillerin ülke yönetimine dair aralarında geçen diyaloglar, dönemin farklı çevrelerine dair fikir vermesi açısından önemlidir. Sadâ-yı Hak gazetesi ile aynı dönemlerde çıkan Resimli Yurt dergisi, Ankara hükümetine yönelik eleştirilere de yer verir. Hem Sadâ-yı Hak gazetesinde hem de Resimli Yurt dergisinde mevcut hükümete yönelik yapılan eleştiriler, Sadâ-yı Hak gazetesinin kapatılması için yeterli olmuştur. 17 Mart 1925 tarihinde çıkan Takrîr-i Sükûn Kanunu ile kapatılan Sadâ-yı Hak, o dönem yazın hayatına son verilen muhalif yayınlar arasındaki yerini almıştır. Bu kapatılma hadisesinde, yazarın işgal yıllarındaki tutumunun ve kurtuluş sonrasında mevcut iktidara olan eleştirel yaklaşımının neden teşkil ettiği düşünülebilir.

Sanlı, 1925 yılında kapatılan Sadâ-yı Hak gazetesinin ardından *Yedigün* gazetesinde ve ardından *Yeni Asır*'da yazmaya devam etmiştir. 1930 yılında *Halkın Sesi* gazetesi ile gazetecilik hayatının uzun soluklu sürecine başlayan Mehmet Sırrı'nın ölümünden sonra gazetenin yönetimini oğlu Reşat Sanlı devralmıştır ve bu gazete 1965 yılına kadar Reşat Sanlı yönetiminde varlığını sürdürmüştür. Mehmet Sırrı Sanlı'nın bu gazeteye ilişkin anılarını Reşat Sanlı'dan öğrenmekteyiz:

"... Babam Sırrı Sanlı'nın İzmir basınında bazı konularda öncülüğü olmuştur. Örneğin gazetenin birinci sayfasına kadın resmi konulmasında ısrar etmiştir. İsmet Gazinosu'na assolist olarak İstanbuldan bir hanım şarkıcı mı gelmiş, tüm gazeteler bunun reklamını en arka sayfaya koyarken, babam bunu haber olarak haber olarak birinci sayfadan verirdi. Hanımlarla ilk röportajlar, sürekli olarak Halkın Sesi'nde yayınlandı. Böylece kadın Türk kadını, basında aniden ön plana çıktı. Türk basınının yaklaşık 50 yıl sonra kabul ettiği bir durumdur bu..." (Yeni Asır, 8 Ocak 1985).

Reşat Sanlı ile yapılan röportajdan da anlaşıldığı üzere Mehmet Sırrı'nın özellikle monolog ve piyeslerinde kadının toplum içerisindeki rolüne ilişkin temalar üzerinde durması tesadüf değildir. Mehmet Sırrı Sanlı'yı dönemindeki birçok yazardan ayıran taraf, onun kadının toplum içerisinde varoluşuna verdiği önem ve düşüncelerindeki feminist detaylardır. Kadın erkek eşitliği üzerinde sıklıkla duran Mehmet Sırrı, pek çok eserinde bu meseleye ilişkin temalara yer verir. Bununla birlikte onun eğitim konusuna verdiği önem de yadsınamaz. Sanlı'nın eserlerine göz attığımızda, yazarın çocuk yaşta verilecek doğru eğitim ile medeni ve eşit bireyler yetişeceğine olan inancını görebiliriz.

Mehmet Sırrı Sanlı, Halkın Sesi gazetesini çıkardığı dönemde iki kısa süreli gazete daha yayınlar. Bunlardan biri 4 Temmuz ve 27 Eylül 1936 tarihleri arasında yayınladığı *Efe* gazetesi, diğeri ise 23 Ocak 1951 tarihli, sadece bir sayı çıkmış olan *Atom* gazetesidir. Bu gazetelerin kısa süreli olmasında yazarın yoğun olarak Halkın Sesi gazetesine önem vermiş olması etken olabilir zira Mehmet Sırrı'nın Halkın Sesi gazetesinde hem gazete yazıları hem de hikaye ve romanları geniş yer tutar. Yine de yazarın Halkın Sesi'nde de monolog ve piyeslerinin yayımlanmış olduğunu görürüz. Sanlı bu gazetede, yıllar önce Üvey Ana ismi ile bastırdığı kitabında yer alan ve kitap ile aynı adı taşıyan piyesini, *Yaramaz Çocuklar ve Üvey Ana* ismi ile tefrika eder. Bu piyeste, annelerinin sözünü dinlemeyerek yaramazlık yapan iki kardeşin hikayesi konu edilir. Bu yaramazlıklardan birinin sonucu olarak evde yangın çıkar ve çocukların annesi ölür. Eve bir üvey annenin gelmesi, çocuklar için zor günlerin başlangıcı olur. Sanlı, bu piyesi manzum olarak kaleme almıştır ve zaman zaman hece ölçüsü kullanmıştır. Mehmet Sırrı'nın Halkın Sesi gazetesinde çeviri oyunları da mevcuttur ki *Kara Hülya, Kara Sevda!* isimli piyes, bu çeviri eserlerden biridir. *Çocuk ve Bal* isimli çocuk piyesi ve *Okul Kaçağı* isimli manzum okul temsilinin de Halkın Sesi'nde tefrika edildiğini görürüz. Bununla beraber bu gazetede yazarın *Gelin İntihâbı* piyesi, *Dünya Cennetine Girerken* ismi ile tefrika edilmiştir. Gazetede *Bunak Aşık* isimli piyesin de tefrika edildiğini görürüz. Önceleri gazetenin yanında ilave olarak verilen piyes, ilerleyen tarihlerde gazetede tefrika edilerek yayımlanmıştır. Dolayısıyla bu oyunun gazetedeki tefrikası eksik kalmıştır. Sanlı, Halkın Sesi gazetesinde *Kendimi Takdîm edeyim: Tuvalet Düşmanı* ve *Ah Şu Kadınlar* isimli monologlarını da yayımlamıştır.

Yazarın Sadâ-yı Hak gazetesinde yoğunlukta olan monolog ve piyeslerinin yerini Halkın Sesi'nde hikaye ve romanlar almıştır. *Kıyamet Ne Zaman Kopacak?*, *Kocamı Neden Sattım?, Kadının Şeytanı Kadın Olursa..., Namus Kuru Bir Laf mı?* isimli romanlar, Mehmet Sırrı'nın Halkın Sesi'nde tefrika etmiş olduğu romanlarına örnek olarak gösterilebilir. *Newyork Esrarı*, *Barabas*, *Görülmeyen Bir Adam Yahud Yüz Bin Kollu Bir Komite* ve *Sokak*

Çiçeği; kitap olarak basılmış çeviri eserleridir.

Mehmet Sırrı, piyes ve monologlarının da bazılarını kitap haline getirmiştir. *İncinmiş Bekâretler* ismi ile yayınlanan kitabında hikaye, fantazi ve monologlarına; *Kâbe Kırlangıcı* ve *Üvey Ana*'da monologların yanında öğrenciler için yazmış olduğu şiir, hikaye ve piyeslerine yer verir. Yazarın *Gelin İntihabı*, *Türk Kanı*, *Kafes ve Kümes* kitaplarında ise aynı adı taşıyan piyesleri bulunur.

Mekteplerde Hitabet ve Temaşa başlıklı bir kitabı daha olduğunu bildiğimiz Sanlı'nın, bu eserine ulaşılamamıştır. Bu esere dair bilgi, Anadolu gazetesinde çıkan bir yazıdan alınmıştır. Anadolu gazetesinde çıkan bir yazıda, müdür ve muallimlerin *"nazar-ı dikkatine celp edilen"* kitabın ilk formasında; *Dua*, *Hürriyet Kuşu*, *İpek Böceği*, *Renkler* ve *Çocukla Kelebek* adlı eserlerin yer alacağının bilgisi vardır. (Anadolu, 3 Teşrinievvel/Ekim 1913). Mehmet Sırrı Sanlı'nın ulaşamadığımız eserlerinden biri de *Siyah Teselli* isimli piyesidir. Varlığına ilişkin bilgiye yazarın Orhan Rahmi ile olan röportajından ulaştığımız *Siyah Teselli*, adapte bir eserdir. Sanlı, aynı röportajda bu piyesin İzmir'de sahnelendiğinin bilgisini de verir (Hizmet, 19 Kanunıevvel 1927).

Sanlı'nın basılmış eserleri dışında basılmayı bekleyen eserleri de mevcuttur ki bu bilgiye *Kafes ve Kümes* ile *Üvey Ana* adlı kitapların son sayfasından ulaşabiliyoruz. Bununla beraber kitap haline getirilmemiş çokça eserinin de var olduğunu bildiğimiz yazarımızın, yarım kalmış piyesleri de mevcuttur. Yazı hayatını verimli bir şekilde sürdürmüş olan Mehmet Sırrı Sanlı, geriye özellikle nicelik olarak söz edilmeye değer çokça eser bırakmış, bilhassa Meşrutiyet dönemindeki monolog ve piyesleri ile tiyatro türüne önemli katkılar sağlamıştır. Yazarın özellikle Cumhuriyet döneminde gazetesinde tefrika ettiği romanları düşünüldüğünde, tiyatro türünde kaleme aldığı eserlerinin diğer türlerdeki üretimlerine göre teknik açıdan çok daha başarılı olduğu görülür. Nitekim Mehmet Sırrı Sanlı, romanlarını kitap olarak yayınlama yolunu tercih etmemiştir. Yazarın tiyatro türündeki başarısı ise daha çok monologlarında gözlemlenir. Piyeslerdeki teknik kusurlar, monologlara göre daha çok dikkat çeker. Yine de bu piyesler, Sanlı'nın söylem olarak dönemine göre yenilikçi ve aydın bir düşünce yapısı içerisinde olduğunu göstermesi açısından önem arz eder ki onu dönemindeki diğer yazarlardan farklı kılan, pek çok yönden alışılmışın dışında olan özelliklere sahip kadınlara oyunlarında sıklıkla yer vermiş olmasıdır. Mehmet Sırrı Sanlı, her ne kadar döneminde politik meselelerle ilgili ağır eleştirilere maruz kalsa da onun tükenmek bilmeyen yazı tutkusu ve üretim coşkusu, isminin tüm bu eleştirilerin gölgesinden alınıp bugünün sayfalarına taşınmasına vesile olmuştur.

KAYNAKÇA

1. Çalışmada Kullanılan Metinler

a. Kitaplar Olarak Basılanlar

Sanlı, Mehmet Sırrı (1328/1912). İncinmiş Bekâretler. İzmir: Şems-i Tab' İdarehânesi.

Sanlı, Mehmet Sırrı (1328/1912). Gelin İntihâbı. İzmir: Şems-i Tab' İdarehânesi.

Sanlı, Mehmet Sırrı (1329/1913). Türk Kanı. İzmir: Şems-i Tab' İdarehânesi.

Sanlı, Mehmet Sırrı (1340). Kabe Kırlangıcı. İzmir: Sadâ-yı Hak Matbaası.

Sanlı, Mehmet Sırrı (1340). Kafes ve Kümes. İzmir: Sadâ-yı Hak Matbaası.

Sanlı, Mehmet Sırrı (1340). Üvey Ana. İzmir: Sadâ-yı Hak Matbaası.

b. Gazete ve Dergilerde Yayımlananlar

Sanlı, Mehmet Sırrı, Siyah Güller, Talebe, nr. 1, 1 Şubat 1327/1911, ss. 4-5.

Sanlı, Mehmet Sırrı, Sen Kızsın, Senin Aklın Ermez, Talebe, nr. 2, 15 Şubat 1327/1911, ss. 23-25.; Kâbe Kırlangıcı, İzmir 1340/1924, ss. 32-39.

Sanlı, Mehmet Sırrı, Kırk Beşlik Kara Kuru Bir Matmazel Tarafından: Zorla Değil A... Evlenmeyeceğim, İttihad, nr. 755-613, 6 Mayıs 1911.

Sanlı, Mehmet Sırrı, Tembel ve İddiakâr Bir Şakird Tarafından: Niçin Sınıfta Kaldım?, İttihad, nr. 760-618, 11 Mayıs 1911; Üvey Ana, İzmir 1340/1924, ss. 23-26.

Sanlı, Mehmet Sırrı, Bir Bekâr Tarafından: Yatak Değil A... Mezar, İttihad, nr. 767-626, 21 Mayıs 1911; Sadâ-yı Hak, nr. 678, 25 Şaban 1345/17 Nisan 1922. ss. 1.

Sanlı, Mehmet Sırrı, Ben Ne Olabilirim?, İttihad, nr.

781-639, 5 Haziran 1911.

Sanlı, Mehmet Sırrı, Yüz Sene Sonra Kadınlar, İttihad, nr. 797-655, 23-25 Haziran 1911; Yüz Sene Sonra Ne Olacaklar?, Resimli Yurt, nr. 17, 30 Kanunıevvel 1340/1924, ss. 2.

Sanlı, Mehmet Sırrı, Ben Gelinimi Severim, Gençlik, nr. 3, 17 Temmuz 1327/30 Temmuz 1911, ss. 43-46; Sadâ-yı Hak, nr. 684, 24 Nisan 1922.

Bir Cerihâ-i Vatan, Talebe, nr. 3, 1 Mart 1328/1912, ss.42-43.

Müsavât İsteyen Kız Yeni Lisân Müdafii Yeni Hayat, nr. 6-11, 13-20 Kanunıevvel/Aralık 1329/1913.

Çocukla Kelebek, Yeni Lisân Müdafii Yeni Hayat, nr. 7, 13 Kaunıevvel/Aralık 1329/1913, ss. 1-2; Kâbe Kırlangıcı, İzmir, 1340/1924, ss. 70-75.

Kâbe Kırlangıcı, Yeni Lisân Müdafii Yeni Hayat, nr. 8, 20 Kanunıevvel 1329/1913, ss. 1-2; Sadâ-yı Hak, nr.231, 11 Kanunısani 1924; Kâbe Kırlangıcı, İzmir, 1340/1924, ss. 83-86.

Sen Ne Olacaksın?, Yeni Lisân Müdafii Yeni Hayat, nr. 8-9, 20-27 Kanunıevvel/Aralık 1329/1913; Mebus Kim Olacak?, Kâbe Kırlangıcı, İzmir, 1340/1924, ss.4-26.

Genç Sanatkârlar, Türk Çocuğu, nr. 9, 12 Mart 1330/1914, ss. 136-138.

Ordumuzun Melekleri, Sadâ-yı Hak, nr. 909-910, 22-23 Kanunıevvel/Aralık 1922.

Düdük, Sadâ-yı Hak, nr. 683, 13 Nisan 1922; Üvey Ana, İzmir, 1340/1924, ss. 39-40.

Benim Cinayetim, Sadâ-yı Hak, nr. 681, 21 Nisan 1922.

Kadınlardan Heyet-i Vekîle, Resimli Yurt, 16-30 Kanunıevvel 1924

Kadın Parmağı, Resimli Yurt, 20 Kanunısani-10 Şubat 1925.

Kendimi Takdim Edeyim: Tuvalet Düşmanı, Halkın Sesi, 28 Mart 1932, ss.2.

Yaramaz Çocuklar ve Üvey Ana, Halkın Sesi, 2-10 Teşrinisani 1932; Üvey Ana, İzmir, 1340/1924.

Çocuk ve Bal, Halkın Sesi, 25 Nisan-1 Mayıs 1932.

Bunak Aşık, Halkın Sesi, 6-21 Haziran 1932.

Dünya Cennetine Girerken, Halkın Sesi, 2-16 Ağustos 1932.

Okul Kaçağı, Halkın Sesi, 14 Ocak 1938.

Ah Şu Kadınlar, Halkın Sesi, 12 Şubat 1946.

Yararlanılan Kaynaklar

a. Süreli Yayınlar

Ahenk, Anadolu, Gençlik, Halkın Sesi, Hizmet, İttihad, Köylü, Resimli Yurt, Sadâ-yı Hak, Talebe, Türk Çocuğu, Yeni Asır, Yeni Lisan Müdafii Yeni Hayat.

b. Kitaplar

Arıkan, Zeki (1989). Mütareke ve İşgal Dönemi İzmir Basını. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.

Georgeon, François (t.y.). "Kemalist Dönemde Türkiye'de Fransızca Yayın Yapan Basına Toplu Bir Bakış (1919-1938)" (Çev. Niyazi Öktem). s. 321-335.

Huyugüzel, Ö. Faruk (2000). İzmir Fikir ve Sanat Adamları (1850-1950). Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Nemutlu, Özlem (2011). II. Meşrutiyetten Cumhuriyete İzmir'de Tiyatro. İzmir: İBB Kent Kitaplığı.

Sevinçli, Efdal (2019). İzmir Basın Tarihi / Gazeteler, Dergiler. İzmir: İBB Kent Kitaplığı.

İSTANBUL'DA GÖNÜLLERİN AKIN ETTİĞİ TİYATRO 'KAĞITHANE HALK EĞİTİM MERKEZİ TİYATRO EKİBİ'

DALYA UÇANKUŞ

2015 yılından bu yana yönetmen ve eğitmen olarak görev aldığım Kağıthane Halk Eğitimi Merkezi; 1972 yılından beri halka hizmet vermektedir. Tiyatrodan; bağlama, kemençe yapımına, sedef kakmadan, el sanatlarına, oyuncak yapımına, işaret dili, bilgisayar, İngilizce, dijital okuryazarlık, dijital pazarlama ...vb. sayısız alanlarda ki kurslarıyla kırk dokuz yıldır halka kapılarını açmıştır.

Kağıthane Halk Eğitimi Merkezi Tiyatro Ekibi olarak; kurum müdürümüz Hüseyin Çömlek'in desteğiyle altı yılda dokuz farklı tiyatro oyununu, farklı kültür merkezlerinde tiyatro severlerle buluşturduk. Haldun Taner'den Aziz Nesin'e, Orhan Kemal'e kadar Türk tiyatrosuna ismini altın harflerle yazdırmış yazarlarımızın oyunları izleyenlerden her defasında tam not aldı.

2015-2016 sezonunda K.H.E.M. Tiyatro Ekibi olarak ilk oyunumuz olan Aziz Nesin'in 'Başarımı Karılarıma Borçluyum' oyunuyla seyirciye perdelerimizi açtık. Kalabalık bir kadroyla, danslar ve müzik eşliğinde sergilenen oyun Kağıthane izleyicisinin dikkatini çekmeyi başardı. Aziz Nesin'in kaleminden çıkan bu eser; Ziya'nın başından geçen talihsiz evlilikleri anlatıyordu.

2016 –2017 sezonunun ilk oyunu ise Orhan Kemal'in 'Tersine Dünya' adlı eseriydi. Türk sinemasında da filmi çekilmiş olan bu oyun; erkeklerle kadınların sosyal rollerinin değiştirildiği ve farklı bir bakış açısıyla ataerkil zihniyetin eleştirildiği bir eserdir. Tersine Dünya oyununda yer alan oyuncuların diğer yönettiğim oyunlarda ki yer alan oyunculardan farkı hepsinin öğretmen olmasıydı. Aldıkları bir dönemlik drama derslerinin ardından tiyatro oyunu çalışmak isteyen öğretmen grubu sahnede gösterdikleri yüksek performanslarıyla seyircinin büyük beğenisini kazanmış ve aralarından diğer oyunlarda görev alanlar olmuştu.

2016 – 2017 sezonu bizim için hareketli geçen bir sezon oldu. İkinci ekibimizle de aynı zamanda Haldun Taner'in 'Kabare' adlı eserini çalıştık. İğneleyici bir üslupla kaleme alınan epizotlar bir bütün halinde danslar ve şarkılarla seyirciyle buluştu. Git gide kalabalıklaşmaya başlayan ekibimiz dekor, kostüm ve aksesuar konusunda da ilerleyen oyunlarda iyileştirmelere uğrayarak çalışmalarına devam etti. Toplumun gerçeklerini bir ayna gibi yansıtan Haldun Taner'in oyunu Kağıthane izleyicisini hem eğlendirdi hem de yansıttığı gerçeklerin seyircinin kafasında istenen soru işaretlerini bıraktı.

2017-2018 sezonunun ilk oyunu Muammer Karaca'nın 'Kılıbık' adlı eseriydi. Geleneksel Türk Tiyatrosunun motiflerinden yararlanan bu oyun gerek dekor gerekse kostüm bakımından ekibimizin en zengin oyunlarından biri oldu. Ardından 2017-2018 sezonunun ikinci oyunu olarak anonim olan içinde ortaoyunu ögelerini barındıran 'Oyunun İçinde Oyun' adlı eseri sahneledik. Danslı, müzikli olan bu sezonun oyunları izleyiciyi şarkılarla, kostümle geçmişe götürdü ve eski İstanbul'da ki hikayeleri seyirciyle buluşturdu.

2018-2019 sezonunun ilk oyunu ise Oktay Arayıcı'nın 'Rumuz Goncagül' adlı eseriydi. Evlenmek isteyen Goncagül'ün gazeteye verdiği ilan sonrasında karşısına çıkan değişik talipleri ve onlarla yaşadığı komik olayları anlatan oyun; asıl aşkın yanı başında olduğunu ve duygularını giz-

lemenin insana yararı olmadığını anlatan hem yönetmesi hem de oynaması keyifli bir eserdi. 90'lar konseptli işlediğim bu oyunda seyirciyi yine geçmişe götürerek hatıralarını anımsatan bir oyun olmasını hedefledik. Kostüm planlamasında kurumumuzun müdür yardımcısı Yusuf Serkan Erken; tüm oyunlarımızda olduğu gibi 'Rumuz Goncagül' adlı oyunumuzda da bizi fikirleri ve desteğiyle yalnız bırakmadı.

2018-2019 sezonunun ikinci oyunu ise Mehmet Baydur'un 'Düdüklüde Kıymalı Bamya' eseriydi. Kadın ağırlıklı eleştirel bir oyun olan bu eser de seyircilerimiz tarafından beğeniyle alkışlandı.

Her sezon bir diğer sezonun üzerine çıkmayı hedefleyerek yoğun tempoyla çalıştığımız prova süreçleri her tiyatro ekibi gibi bizi keyifli bir yorgunluğun içine soksa da sonucu görmek ve izleyicilerle buluşmak tüm yorgunluğu silen bir ilaç gibi oluyordu. Dinamik ve devamlı bir sirkülasyonla yenilenen ekibimizle 2019-2020 sezonunda Ekrem Reşit Rey'in 'Lüküs Hayat' oyununu sahneledik. 2015 yılından bu sezona kadar oturmuş olan ekibimiz 'Lüküs Hayat' oyunu ile profesyonele yakın bir performans sergilemeyi başardı.

Pandemi öncesi 2020-2021 sezonunda sergilediğimiz son oyun ise Haldun Taner'in 'Ay Işığında Şamata' adlı eseri oldu. 2020 yılının mart ayının başında sergilediğimiz oyunumuzdan bu yana yaşanan dünyada ki salgın sebebiyle çalışmalarımıza ara vermek durumunda kaldık.

Kağıthane Halk Eğitim Merkezi olarak genç ve yetişkin gruplarıyla oyun çalışmanın yanı sıra istekli gençleri konservatuara da hazırladık. Ekibimizden yetişen Aydın Erisk; Nişantaşı Üniversitesi Sanat Tasarım Fakültesi Sahne ve Gösteri Sanatları Yönetimi bölümünü birincilikle ve yüzde yüz burs ile kazandı. Ekibimizin kazanan diğer üyesi Serkan Aydın ise Doğuş Üniversitesi Sanat Tasarım Fakültesi Oyunculuk bölümünü başarı bursu ile kazandı.

Herkesin bildiği gibi tiyatro sanatı gönül işidir. Bağ kurmadığınız bir yerde ve bağ kuramadığınız kişiler ile tiyatro yapmanızın olanağı zayıftır. Altı yıldır görev aldığım kurumda; müdürümüz Hüseyin Çömlek'in sanata olan alakalı ve destekleyici tutumu sayesinde biz birbirleri ile bağ kurabilen bir ekip olmayı başardık. Perdelerin yavaş yavaş açılmaya başladığı bu dönemde biz de K.H.E.M. Tiyatro ekibi olarak yeni oyunumuzun provalarına başladık, tekrar sahnede olmak ve seyircilerimizle buluşmak için sabırsızlanıyoruz. Unutmayın tiyatro iyileştirir. Daha sağlıklı ve daha mutlu günlerin geleceğine inancımız tam. Umut dolu günlerde siz sayın okurlarımızı da oyunlarımızı izlemeye bekleriz. Kim bilir belki bir gün sizlerle de yolumuz kesişir... Sağlıklı, umut ve sanat dolu yarınlara...

SAHUR VE DOLMA

İBRAHİM VEHBİ ATABAY

Hacivat: Gel benim canımın canı.

Karagöz: Hoş geldin sefa geldin fındık sıçanı.

Hacivat: Eee Karagözüm, bırak fındığı sıçanını da Ramazan hakkında ne düşünüyorsun?

Karagöz: Hiç de iyi şeyler düşünmüyorum Hacı cav cav.

Hacivat: Ne diyorsun, Ramazan hakkında nasıl iyi şeyler düşünmezsin?

Karagöz: Nuri'len Irmazan, benim hakkımda kötü şeyler söylemiş, görsem pataklayacağım.

Hacivat: İlahi Karagözüm. Ben o Ramazan'dan bahsetmiyorum.

Karagöz: Kafamı kızdırma şimdi seni de pataklarım. Başka Ramazan mı var koca köyde?

Hacivat: On bir ayın Sultanı Ramazan var ya, ayların en bereketlisi onu soruyorum.

Karagöz: Vıy vıy vıy öyle söylesene köftehor.

Hacivat: Şimdi söyle de mübarek Ramazan ayı hakkında ne düşündüğünü öğrenelim bakalım.

Karagöz: Vallahi, iftara bir şey dediğim yok ama şu sahuru da öğleye alsalar daha iyi olurdu.

Hacivat: ***(Gülerek)***Karagözüm, bırak sahuru öğleye almayı, sana bir şey soracağım.

Karagöz: Köftehor sen de bana hep soru soruyorsun, pataklarım haa…

Hacivat: Hemen kızma Karagözüm.

Karagöz: Uzatma da ne soracaksan sor, kızdırma beni.

Hacivat: Tamam soruyorum. Ramazan'da Oruçlu oruçlu kaç dolma yiyebilirsin?

Karagöz: Dolmasına göre değişir Hacı cav cav.

Hacivat: Anlamadım.

Karagöz: Biber dolması var, kabak dolması var, yaprak dolması var.

Hacivat: Hıı tamam, diyelim ki yaprak dolması.

Karagöz: Yüz tane yiyebilirim.

Hacivat: ***(Gülerek)*** Hadi oradan, sen Çamlıca'lı İhsan amca mısın?

Karagöz: Hıı… Çamlıca'lı İhsan Amca yer değil mi?

Hacivat: Yer tabi İhsan Amca. Sen yesen yesen bir tane yiyebilirsin.

Karagöz: Neden bir tane yiyebilirim köftehor?

Hacivat: Gerisini oruçsuz yemiş olursun da ondan be Karagözüm. Yani orucun bozulmuş olur.

Karagöz: ***(Hacivat'ın üzerine yürür)*** Vıy vıy vıy. Sen benle dalga mı geçiyorsun Hacı cav cav, şimdi patak larım haa.

Hacivat: ***(Kaçmaya çalışırken)*** Amman Karagözüm, dur vurma şaka yaptım şaka.

Karagöz: Hay senin şakana gelsin, bu yaptığın eşek şakası be yahu.

Hacivat: Keşkek şakası mı?

Karagöz: ***(Kızarak)***Bakıyorum, muzurluğun üstünde, sen beni geçtin, keşkek şakası değil eşek şakası, eş-şek…

Hacivat: Eşeğinde mi şakası olurmuş?

Karagöz: Olur tabi, senin yaptığın gibi patavatsızca yapılan şakalara denir.

Hacivat: Tamam tamam bir daha yapmam.

Karagöz: Hele bir yap seninle dostluğu keserim.

Hacivat: Yapmayacağız dedik ya.

Karagöz: Ha şöyle yola gel. Yahu Hacivat Efendi, ben sana bir soru soracam...

Hacivat: Haydi sor Karagözüm bildiğim kadar cevaplamaya çalışırım. Bilemezsem de kitap karıştırır yine cevap veririm be iki gözüm.

Karagöz: Mübarek Ramazan ayı bizden memnun mu acaba? Onu memnun edebiliyor muyuz acaba?

Hacivat: Karagözüm sen bu soruyu Selçuk ile Renan'a sordun mu?

Karagöz: Selçuk ile Renan bilirler mi bu soruyu köftehor.

Hacivat: Tabii ki bilirler Karagözüm.

Karagöz: ***(Yürür)*** O zaman ben gidip Selçuk'la Renan'a sorayım.

Hacivat: Yahu Karagözüm dur bi hele, bu saatte onları bulamazsın.

Karagöz: ***(Elini kaldırır)*** O zaman iş sana düştü. Sopa yemeden çabuk cevap ver.

Hacivat: Dur Karagözüm şeytan vurdurur maazallah. İndir şu kolunu cevap vereyim hem an.

Karagöz: Hacı cav cav bak çabuk sinirlerim tepeme çıkmadan…

Hacivat: Yahu Karagözüm, mübarek Ramazan ayı bizden memnun olmasa her sene on gün önceden gelir miydi?

Karagöz: Hııı… Gene okkalı bir cevap verdin köftehor. Neyse Hacı cav cav, gece sahura kadar Hasan Çamı mesireliğinde uyuyakaldım.

Hacivat: Ben de sahura kadar Erekle mesireliğindeydim. Ama ben, hiç uyumadım. Hep ibadet ettim. Hepimiz için dua ettim.

Karagöz: Allah kabul etsin Hacivat Efendi.

Hacivat: Âmin Karagözüm âmin.

Karagöz: Âmin de Hacı cav cav, Hasan Çamı uykusundan birden korku ile uyandım.

Hacivat: Geçmiş olsun. Kabus mu gördün?

Karagöz: Ne kapuskası rüya gördüm, rüya.

Hacivat: Tamam Karagözüm Allah hayra çıkarsın inşallah. Anlat bakalım, biz de öğrenelim.

Karagöz: Müsaade et, anlatayım köftehor.

Hacivat: Müsaade sizin iki gözüm, Karagözüm, buyurun efendim sizi dinliyoruz.Karagöz: Rüyamda Afrika'da yürürken arkamdan bir aslanın koştuğunu gördüm. Hızla kaçarken tam önümde bir kuyu gördüm ve hızla kuyuya indim. Halâ o korkuyu yaşıyorum şu an sanki. İpe sarılıp kuyuya inerken alt tarafta büyük bir yılan gördüm. Yılan hızla bana doğru yükselirken ne yapacağım diye düşünmeye başladım. Üstte aslan, altta yılan. O sırada iki tane fare biri beyaz diğeri siyah ipi kemirmeye başladılar. Her yerden başım belada iken bir anda yüzümde ıslak bir şey hissettim. O da ne, bir arı bir damla balı yüzüme bıraktı. Balın tadı damağımda iken uyandım ve oh be rüyaymış dedim.

Hacivat: Allah hayra çıkarsın inşallah Karagözüm. Güzel bir rüya görmüşsün.

Karagöz: Bak beni kızdırma köftehor. *(**Elini kaldırır**)* Neresi güzel bu rüyanın?

Hacivat: Dur Karagözüm şeytan vurdurur maazallah. İndir şu kolunu cevap vereyim hem an.

Karagöz: Hacı cav cav, bak çabuk, sinirlerim tepeme çıkmadan…

Hacivat: Yahu Karagözüm, bir seyyid gibi yorumlayalım rüyanı inşallah. Peşinden koşan aslan ölüm meleğidir. İçinde yılan bulunan kuyu senin mezarındır. Sarıldığın ip senin hayatındır. Beyaz ve siyah fare gece ile gündüzdür ve ömrünü kemirirler.

Karagöz: Peki ya o bal nedir?

Hacivat: Çok güzel bir soru Karagözüm, o bal dünyanın geçici lezzetidir, ölümün arkasında bir hesap olduğunu sana unutturur.

Karagöz: Helal sana be köftehor güzel yorumladın gene. Eee bana müsaade. Ben Domaniç'e doğru yollanayım bakalım.

Hacivat: Neden Tavşanlı'ya doğru gitmezsin be Karagözüm?

Karagöz: Neden olacak köftehor Domaniç'te Ramazan orucu yokmuş.

Hacivat: Hiç öyle şey olur mu Karagözüm? Belki tutmayanlar, tutamayanlar olabilir. Ramazan orucu her müslümanın üzerine farzdır. Teravih namazı ise sünnettir. Bu ayda oruç tutup gecelerini ibadetle geçirenlerin günahları affolur, oruçlu iken ölen mümin cennete girer. Oruçlunun susması tesbih, uykusu ibadet, duası makbul ve ameli de çok sevaptır.

Karagöz: Tamam; tekke, zaviye, medrese görmüş köftehor Hacı cav cav. Domaniç'te bizim akrabalar var varayım onlarda sahur yapayım, iftara bakalım nerede oluruz, Allah kerim. Hadi bana eyvallah. Sen de arkamdan gelebilirsin. ***(Selamlayarak ve el sallayarak sahneyi terk eder.)***

Hacivat: İnşallah Karagözüm sen hele gide dur, ben de Çamlıca Köyü halkımızdan helallik alayım sana yetişirim… Her ne kadar sürçi lisan ettikse affola. Hakkınız helal ola. Karagöze yetişmem lazım haydi bana da eyvallah, sizler kalın sağlıcakla ve afiyetle. ***(Selamlayarak ve el sallayarak sahneyi terk eder.)***

‘BİZİM YUNUS’ PERDELERİNİ CANLI YAYINDA AÇACAK

“DEVLET TİYATROLARI İLK KEZ BİR PRÖMİYERİNİ CANLI YAYINDA GERÇEKLEŞTİRECEK”

Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü tarihinde ilk kez bir prömiyerini canlı yayında sanatseverlerle buluşturmaya hazırlanıyor.

Ankara Devlet Tiyatrosu yapımı ‘Bizim Yunus’ adlı oyun Kültür ve Turizm Bakanlığının bu yıl koronavirüs tedbirleri nedeniyle ramazan ayı için hazırladığı etkinlikler kapsamında TRT 2’den naklen yayınlanacak.

Sönmez Atasoy’un yazdığı ve Devlet Tiyatroları Genel Sanat Yönetmeni Mustafa Kurt’un rejisörlüğünü yaptığı ‘Bizim Yunus’, 17 Nisan Cumartesi günü saat 19.00’da Ankara Resim ve Heykel Müzesinin Türkocağı Sahnesi’nde seyircisiz perde açacak ve tiyatroseverler tarafından ekranlarının başında canlı izlenebilecek.

Dekor tasarımının Hakan Dündar’a, kostüm tasarımının Funda Karasaç’a, ışık tasarımının Mustafa Bal’a ve müziklerinin Nedim Yıldız’a ait olduğu oyunda ‘Yüreklerimiz neyi arar bu yolculukta’ teması işlenecek ve Yunus Emre’yi Ankara Devlet Tiyatrosu sanatçısı Alpay Ulusoy canlandıracak.